

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної торгівлі і маркетингу**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 051 «Економіка»**

Форма навчання: очна (денна)
очна (денна), заочна, дистанційна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему: Міжнародна міграція робочої сили та її вплив на світову економіку
(назва теми)

здобувача(ки): Охромовича Андрія Олександровича
(ПІБ, підпис)

Науковий(ва) керівник(ця): д.е.н., професор Оболенська Т.Є.
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з
атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувачка кафедри: д.е.н., професорка Циганкова Т.М.

(підпис)

Київ 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

Факультет Міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної торгівлі і маркетингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
05 Соціальні та поведінкові науки
051 «Економіка»

ПОГОДЖЕНО

Керівниця проектної групи (гарант) освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

_____ Столярчук Я.М.

(підпис)

« _____ » _____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

_____ Циганкова Т.М.

(підпис)

« _____ » _____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Здобувачу вищої освіти Охрамовичу Андрію Олександровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ денної _____ форми навчання

очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: **«Міжнародна міграція робочої сили та її вплив на світову економіку»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «28» грудня 2021 р .№ 1962-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах публікацій та наукових праць зарубіжних та українських науковців, законодавчих актів та норм, щорічних фінансових звітів міжнародних компаній, консалтингових компаній, звіти яких були опубліковані на офіційних Інтернет-ресурсах.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні аспекти міжнародної міграції робочої сили
Розділ 2	Дослідження стану міжнародної міграції робочої сили
Об'єкт дослідження:	Процеси розвитку міжнародної міграції робочої сили
Предмет дослідження:	Специфіка, фактори, напрями міжнародної міграції робочої сили та її вплив на світову економіку
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Узагальнення теоретичних основ міжнародної міграції робочої сили, її вплив на світову економіку та розробці й обґрунтування напрямів та її вдосконалення

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Теоретичні аспекти міжнародної міграції робочої сили
Конкретизувати сутність міжнародної міграції робочої сили, а також причини та наслідки	
Проаналізувати фактори впливу міжнародної міграції робочої сили на світову економіку	
Розглянути підходи до оцінювання міжнародної міграції робочої сили	
У розділі 2	Дослідження стану міжнародної міграції робочої сили
Провести аналіз масштабів міжнародної міграції в світі	
Визначити проблеми міжнародної міграції робочої сили для економіки країн	
Оцінити домінанти розвитку міжнародної міграції робочої сили в умовах глобалізації	

Завдання підготував

науковий керівник

д. е. н., професор Оболенська Т. Є.

(підпис)

«19» січня 2022 р.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

Охрамович А. О.

«19» січня 2022 р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 53 сторінки, 5 таблиць, 20 рисунків, список використаних джерел з 34 найменувань

МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

Об'єктом дослідження виступають процеси розвитку міжнародної міграції робочої сили.

Предметом дослідження є специфіка, фактори, напрями міжнародної міграції робочої сили та її вплив на світову економіку.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає в узагальненні теоретичних основ міжнародної міграції робочої сили, її вплив на світову економіку та розробці й обґрунтування напрямів та її вдосконалення.

Завдання роботи є:

- виявити причини міжнародної міграції, теоретично та практично їх обґрунтувати;
- виявити місце міжнародної міграції робочої сили в світовій економіці;
- розглянути правову природу міграції;
- провести аналіз масштабів трудової міграції в світі;
- розглянути наслідки міжнародної міграції робочої сили на економіку країн;
- визначити перспективи розвитку міжнародної міграції робочої сили в процесі глобалізації.

Період виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи – лютий – червень 2022 р.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2022р.

Рік захисту роботи 2022р.

Ключові слова: міжнародна міграції робочої сили, світова економіка, трудові мігранти, глобалізація.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувачки факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»
Охрамовича Андрія Олександровича
на тему: «Міжнародна міграція робочої сили та її вплив на світову економіку»

1. Актуальність теми: Міграція робочої сили є однією із проблем сучасного світу, формуючи переваги для країн, що приймають мігрантів, та створюючи ризики економічного розвитку для країн, з яких виїжджає людський потенціал. Врахування проблем міжнародної міграції обумовлює актуальність теми КБР

2. Позитивні риси кваліфікаційної роботи: автором використовуються останні досягнення світової та вітчизняної наукової думки щодо міжнародної міграції робочої сили, сформульовані проблеми міжнародної міграції робочої сили для економіки країн та визначені домінанти розвитку міжнародної міграції робочої сили в умовах глобалізації.

3. Наявність самостійних розробок автора: досліджено фактори впливу міжнародної міграції робочої сили на світову економіку та масштаби міжнародної міграції в світі; обґрунтовані перспективи розвитку міжнародної міграції робочої сили в процесі глобалізації.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: на основі теоретичних розвідок автором уточнені причини міжнародної міграції, проведений аналіз правової природи міграції

5. Наявність недоліків: автором не приділено достатньої уваги міграції українців, обумовленої агресією росії

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: кваліфікаційна бакалаврська робота Охрамовича А. О. відповідає вимогам, заслуговує на позитивну оцінку і може бути рекомендована до захисту в ЕК

Науковий керівник:
д.екон.н., проф.

Оболенська Т.Є.

(підпис)

“ ____ ” _____ 20__ р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ ЯК ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	5
1.1.Сутність міжнародної міграції робочої сили: причини та наслідки.....	5
1.2.Фактори впливу міжнародної міграції робочої сили на світову економіку.....	12
1.3.Підходи до оцінювання міжнародної міграції робочої сили	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ	21
2.1.Аналіз масштабів трудової міграції в світі.....	21
2.2. Проблеми міжнародної міграції робочої сили для економіки країн	34
2.3. Домінанти розвитку міжнародної міграції робочої сили в умовах глобалізації	43
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	

ВСТУП

Міграція людей до інших країн – добровільно як легальні або нелегальні іммігранти, або як біженці – стала однією з найскладніших і дуже суперечливих проблем нашої ери. Міграція населення – це насамперед всього прояв дисбалансу між економічним та демографічним розвитком країни. В процесі відставання економічного розвитку від темпів зростання населення формується «перенаселення нації», як результат частина робочої сили емігрує у пошуках роботи. Трудова міграція на сьогоднішній день має небачені масштаби, що є особливістю сучасного світового ринку праці та світової економіки.

Потоки трудових мігрантів спрямовуються з окремих регіонів та країн до інших. Формуючи певні проблеми, міграція робочої сили формує певні переваги країнам, які приймають трудових мігрантів.

Міжнародна трудова міграція представляє собою процес переміщення робочої сили з однієї країни в іншу для працевлаштування на більш вигідних умовах, ніж в своїй країні.

При цьому, проблеми, пов'язані з характером, інтенсивністю та напрямками міжнародної трудової міграції майже не розглядають науковці. Перш за все, не мають повного висвітлення загальноекономічні аспекти міграції робочої сили, в зв'язку з чим виникає необхідність теоретичного осмислення та узагальнення проблем міжнародно-правового регулювання міграції.

Об'єктом дослідження виступають процеси розвитку міжнародної міграції робочої сили.

Предметом дослідження є специфіка, фактори, напрями міжнародної міграції робочої сили та її вплив на світову економіку.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає в узагальненні теоретичних основ міжнародної міграції робочої сили, її вплив на світову економіку та розробці й обґрунтування напрямів та її вдосконалення.

В процесі досягнення мети виконувались наступні завдання:

- виявити причини міжнародної міграції, теоретично та практично їх обґрунтувати;
- виявити місце міжнародної міграції робочої сили в світовій економіці;
- розглянути правову природу міграції;
- провести аналіз масштабів трудової міграції в світі;
- розглянути наслідки міжнародної міграції робочої сили на економіку країн;
- визначити перспективи розвитку міжнародної міграції робочої сили в процесі глобалізації.

Теоретичною та методологічною базою є системний підхід до дослідження, праці вітчизняних та зарубіжних учених, що розвивають уявлення про трудову міграцію як багатоаспектного явища сучасного світу.

Як основні методи дослідження застосовувалися загальнонаукові методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, порівняння, рівнів.

Інформаційну базу дослідження склали чинне українське законодавство, документи Міжнародної організації праці, Міжнародної організації з міграції та Організації Об'єднаних Націй; статистичні та аналітичні матеріали Державної служби статистики.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ ЯК ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

1.1. Сутність міжнародної міграції робочої сили: причини та наслідки

Міжнародна міграція робочої сили – це пересування кваліфікованої та некваліфікованої робочої сили з однієї країни в іншу строком більш ніж на один рік, викликана причинами економічного та соціально-культурного характеру.

До основних понять, які використовують вивчаючи проблеми міжнародної міграції належать наступні (рис.1.1):

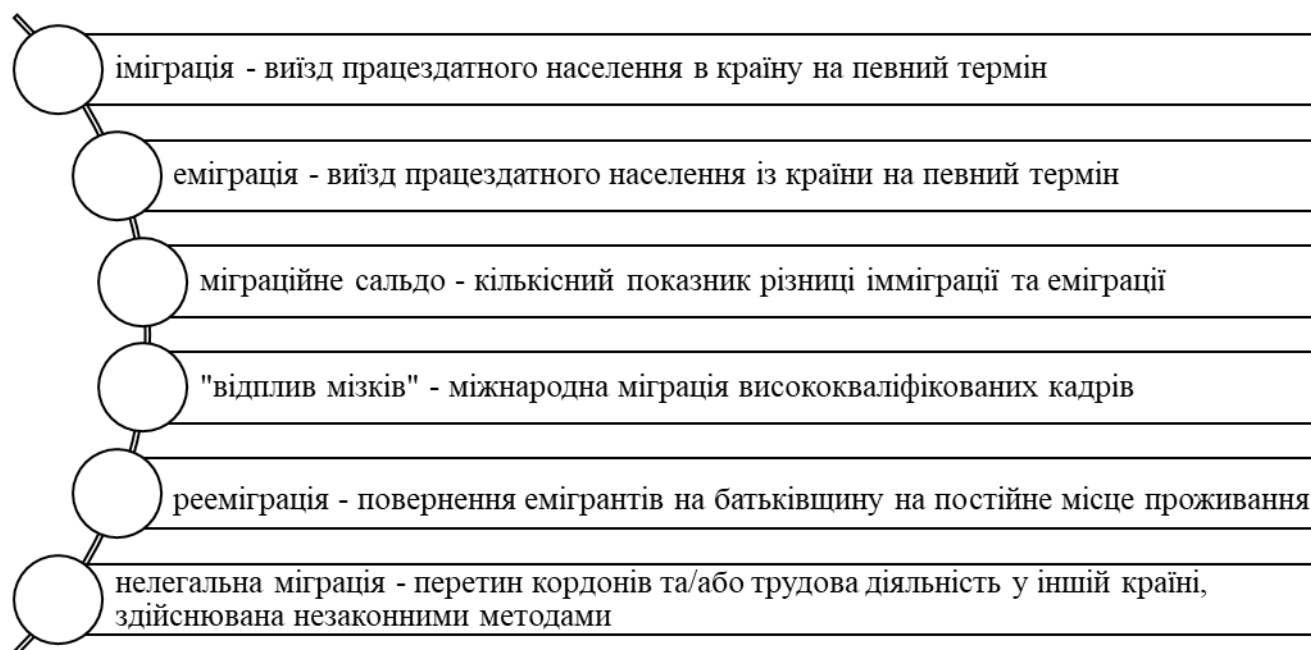

Рис.1.1. Основні поняття в контексті вивчення міжнародної міграції

Джерело: складено автором на основі [12]

ООН розглядає міжнародну міграцію як «будь-яке переміщення людей за межі національних кордонів із зміною місця проживання строком на понад 12 місяців».

Міжнародна трудова міграція почала розвиватися в кінці XX – на початку XXI століття, ставши найбільшим характерним проявом інтеграційних процесів національної економіки [3].

Дефініція «міграція» з латинської переводиться як переміщення. Вперше даний термін почав використовувати у 1885 році англійський учений Е. Равенштейн у своїй праці «Закони міграції» [2].

Міжнародна трудова міграція - це безпосередній прояв існування світового ринку праці, на якому персонал переміщується в країни з попитом на робочу силу, який перевищує пропозицію. Працівники, які не в змозі реалізуватися у власній країні, він переміщується в країну з вільним робочим місцем.

Під міжнародною міграцією робочої сили розуміємо переміщення працездатних громадян з однієї країни в іншу в межах міжнародного ринку праці» [10].

Представимо основні форми міграційних процесів на (рис.1.2.):

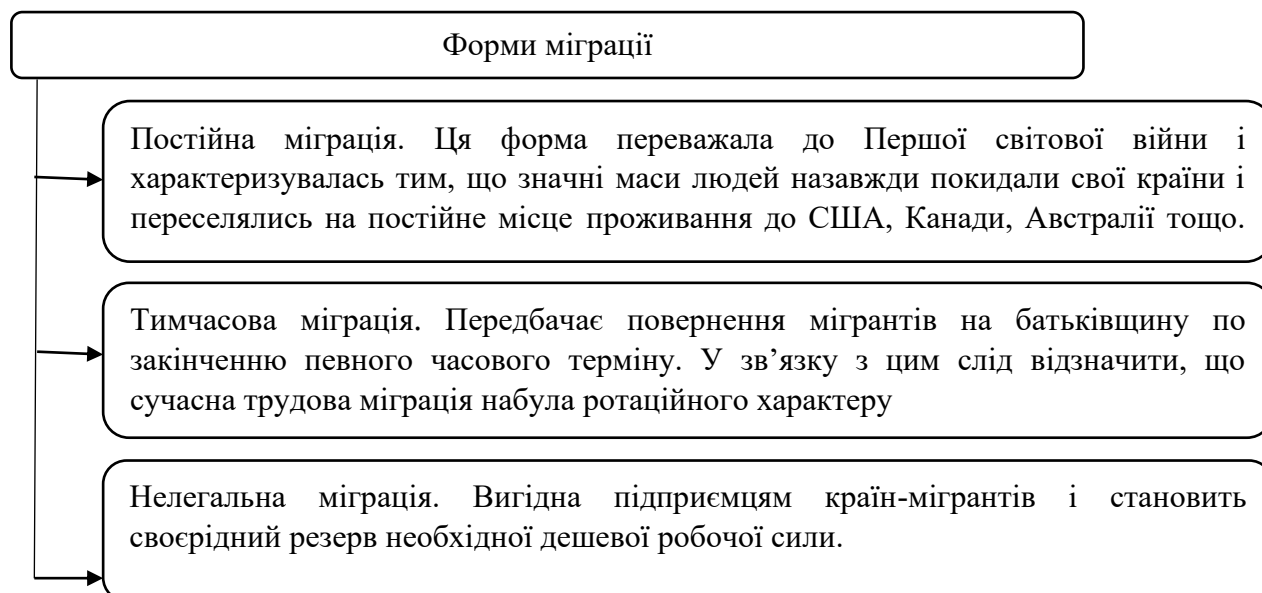

Рисунок 1.2 - Форми міграції

Джерело: складено автором на основі [12]

В результаті здійснення міжнародної міграції робочої сили змінюється економічна ситуація не лише країни експортера, але і країни імпортера трудових ресурсів. Саме тому вищезазначене обумовлює актуальність вивчення міжнародної міграції робочої сили в світі.

Міжнародна міграція трудових ресурсів є важливою у демографічному розвитку окремих країн та регіонів світу. Наприклад, в Ізраїлі чисельність населення збільшується за рахунок міграції.

Представимо класифікацію типів міжнародної міграції від Міжнародної організації праці (МОП) на рис.1.3 [10]:

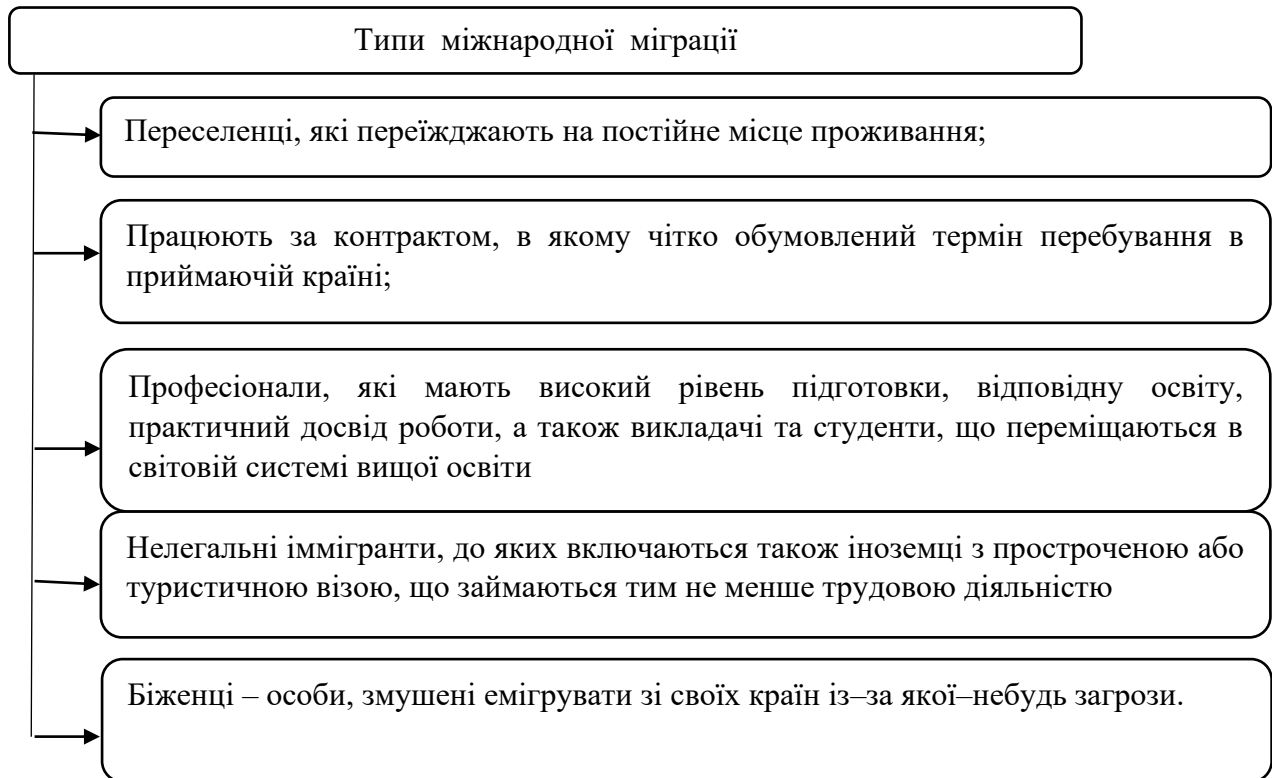

Рисунок 1.3 - Типи міжнародної міграції від Міжнародної організації праці (МОП)

Джерело: складено автором на основі [12]

Представимо в табл. 1.1 етапи становлення міжнародної міграції.

Таблиця 1.1 – Етапи становлення міжнародної міграції

Назва етапу	Характеристика
1	2
Перший етап (XVIII - середина XIX ст)	Пов'язаний з промисловою революцією в Європі в останній третині XVIII - середині XIX ст. Внаслідок революції відбулось зростання капіталу та утворення «відносного перенаселення». Через це відбулась масова міграція з Європи до Північної Америки та Австралії. Почалось формування світового ринку праці.

Продовження таблиці 1.1

1	2
Другий етап (80-х років XIX ст. до Першої світової війни)	Збільшується масштаб накопичення капіталу, проте воно відбувалось нерівномірно. Спостерігається значна концентрація капіталу в передових країнах, таких як США, що формує підвищений попит на робочу силу та сприяє імміграції з менш розвинутих країн. На даному етапі змінюється структура мігрантів.
Третій етап (між двома світовими війнами)	Зменшення масштабу міжнародної трудової міграції, що зумовлено наступне: світова економічна криза 1929-1933 рр; тоталітарний характер розвитку СРСР тощо.
Четвертий етап (після Другої світової війни)	Даний етап зумовлений науково-технічною революцією. Йому притаманні такі риси: збільшення темпів внутрішньоконтинентальної міграції, в тому числі в Європі та Африки; зростання попиту на сучасне виробництво та висококваліфіковані кадри; зростання міжнародного регулювання міграції робочої сили.

Джерело: складено автором на основі [5]

Таким чином, розглянувши теоретичні основи дослідження сутності міжнародної трудової міграції та її основних історичних етапів, можемо зробити висновок, що це процес переміщення робочої сили з однієї країни в іншу для отримання роботи на кращих умовах, ніж в країні народження.

Дослідники вважають, що міжнародна трудова міграція спільна для всієї територіальної мобільності громадян. Крім того, пов'язують територіальну рухливість населення з різними видами його руху, наприклад, природними чи соціальними.

Під головними стимулами мігрантів мається на увазі суттєві відмінності між заробітками в своїй країні та в країні імміграції, надія отримати гарну роботу та дозвіл на проживання.

Основні причини, якими керуються роботодавці наступні: зацікавленість експлуатувати працю мігрантів, розширення виробничих повноважень тощо.

Емігранти збільшують пропозицію на ринку праці у певному кваліфікаційному сегменті країни, і тим самим знижують тиск у конкурентної боротьби підприємствам, які зазнають нестачі капіталу інвестицій у раціоналізацію бізнесу.

Представимо основні причинами, які зумовлюють міжнародну міграцію робочої сили на рис.1.4:

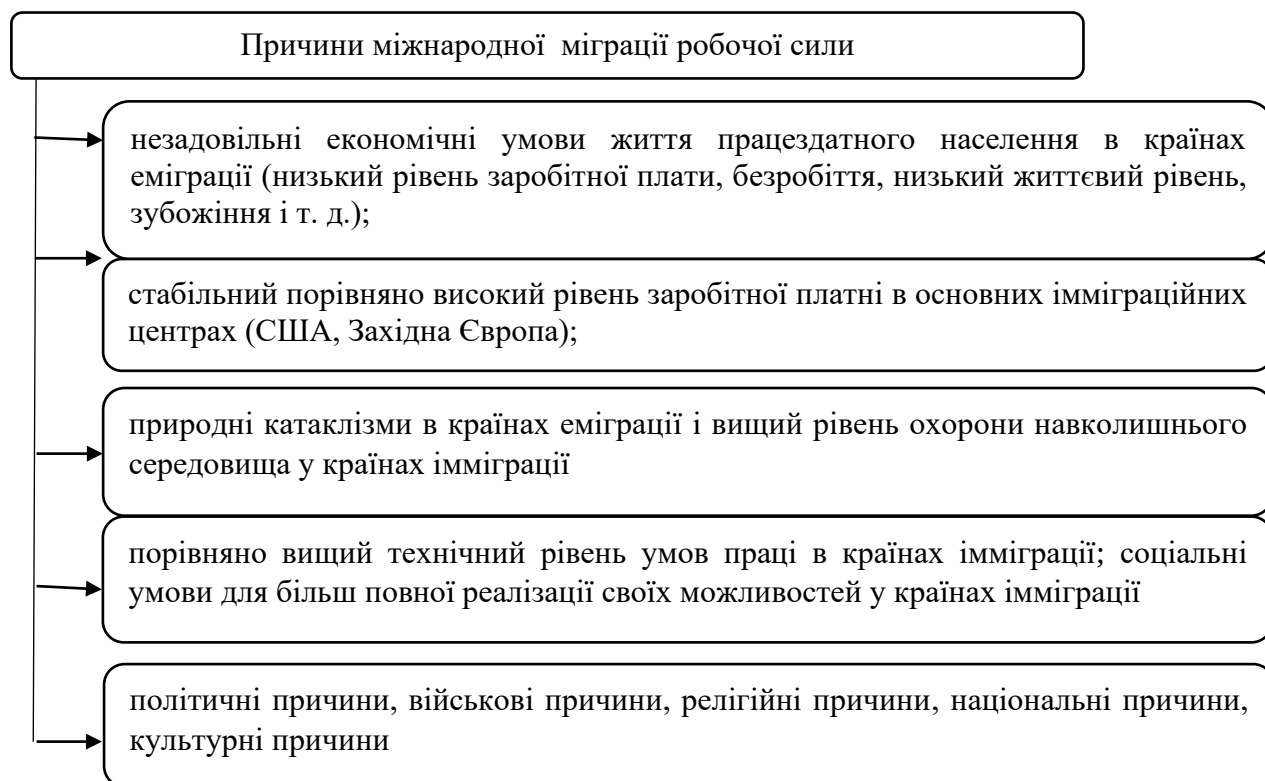

Рисунок 1.4 - Причини міжнародної трудової міграції

Джерело: складено автором на основі [1]

Міжнародна трудова міграція формується під впливом чинників внутрішнього економічного розвитку певної країни і зовнішніх чинників; стану світової економіки в цілому та економічних зв'язків між державами [4].

Існує кілька теорій, які пояснюють причини та спрямованість міграційних процесів.

Одним із найпоширеніших є концептуальний підхід, який виходить з класичної теорії, зокрема з уявлень про співвідношення «виштовхування» та «тяжіння» населення і робочої сили, як головних рушійних сил цього процесу. Відповідно до класичної та неокласичної теорії надлишкові трудові ресурси

мігрують переважно із сільських районів з низькою продуктивністю в більш розвинені райони.

Працівники часто пояснюють свої рішення про міграцію персональним баченням, щодо благополучності районів та країн, не розуміючи дійсний стан справ.

На відміну від класичних теорій прихильники історичних концепцій пояснюють міграцію економічною та політичною нерівністю різних суб'єктів (це можуть бути країни, регіони), коли сильніші суб'єкти визначають спрямованість міграційних потоків у вигідному їм напрямі.

Структуралістичні концепції, а також ранні історичні, на відміну від класиків, пояснюють процес міграції політичною та економічною нерівністю, різних економічних суб'єктів, зокрема країн, регіонів, підприємств, індивідів, де сильніші суб'єкти впливають і впливають на спрямованість міграційних потоків у вигідному собі напрямі [4].

Дані теорії визнають важливість та необхідність урахування етнічних, національних та сімейних факторів, а також роль державного регулювання економіки у цій галузі. В об'єктивній реальності всі перелічені фактори, підходи та пояснення взаємопереплетені та доповнюють один одного.

На практиці виділяють дві групи причин: економічні та неекономічні. Найпоширеніші - це економічні чинники, наприклад, пошук роботи, збільшення заробітку, рівня життя.

Крім економічних, є безліч інших причин: релігійні, расові, сімейні, культурні і т.д. Всі останні фактори можна об'єднати в одну якусь категорію - неекономічні причини. Крім перерахованих вище до економічних відносять такі причини, як:

Різний рівень економічного розвитку країн, що у результаті тягне у себе різну оплату праці. Звичайно, робоча сила переміщається з країн з нижчим рівнем життя в країни з найбільш високим, тобто в країни, де рівень ВВП на душу населення вищий.

Наявність безробіття національному ринку праці. Відсутність роботи в деяких державах стає принципово важливим економічним фактором, що характеризує міграцію робочої сили, тому майже постійно зростання безробіття всередині країни змушує її мешканців шукати роботу за межами своєї держави.

Представимо на рис.1.5. наслідки міжнародної міграції робочої сили для країни-рецепієнта.

Рис.1.5. Наслідки трудової міграції для країни-рецепієнта

Джерело: складено автором на основ [23]

Наслідки міжнародної міграції робочої сили для економіки країни-донора представлено на рис.1.6.

Рис.1.6. Наслідки міжнародної міграції для економіки країни донора

Джерело: складено автором на основі [23]

З вищевикладеного випливає, що міграція працездатного населення має як позитивні, так і негативні наслідки для країни-рецепієнта та країни-донора. У зв'язку з даним висновком необхідно дослідити фактори впливу міжнародної міграції робочої сили на світову економіку.

1.2.Фактори впливу міжнародної міграції робочої сили на світову економіку

Сьогодні у світі приблизно 281 млн. міжнародних мігрантів (далі – мігранти), або 3,6% від усього населення планети. Ця цифра невпинно зростає. Так, у 2021 році у світі було вже втричі більше мігрантів, ніж 50 років тому. Під мігрантами ООН розуміє людей, які через різні обставини не просто живуть, але працюють за межами батьківщини. В ООН зазначають, що цих людей слід відрізняти від біженців.

Кожна країна в окремий період своєї історії мала унікальне поєднання чинників розвитку міжнародної міграції робочої сили (рис. 1.7).

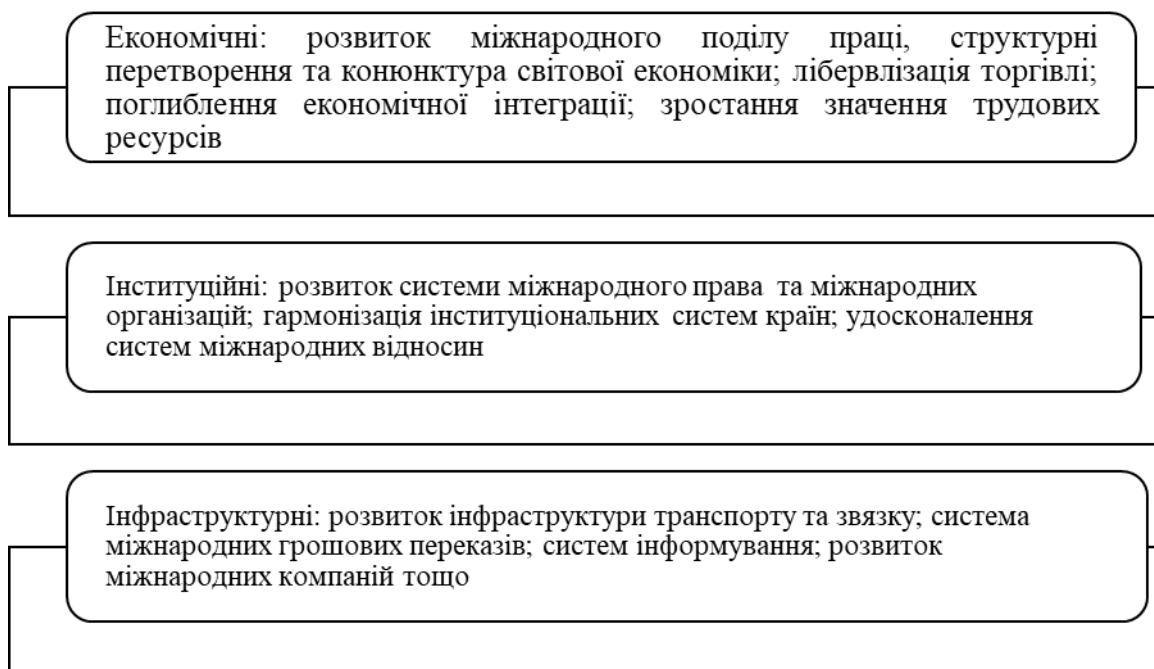

Рис.1.7. Фактори розвитку міжнародної трудової міграції в світовій економіці

Джерело: складено автором на основі [21]

Близько 40% мігрантів – це вихідці з 6 країн Азії: індуси, китайці, бангладешці, пакистанці, філіппінці та афганці. Мексиканці посідають друге місце після індусів у світовому міграційному співтоваристві. Третє місце належить росіянам. Більшість мігрантів прямують до США та Німеччини. Якщо 1970 р. у США їх було 12 млн, то сьогодні – понад 51 млн. У Німеччині мігрантів за останні 10 років побільшало майже в 1,8 рази – їх кількість зросла з 8,9 млн до 16 млн осіб. Залучають мігрантів та інші держави. Насамперед, Франція, ОАЕ та Саудівська Аравія. При цьому в ОАЕ їхня кількість досягла вже 88% населення [17, с.88].

Якщо брати статистику у розрізі не країн, а континентів, то понад 60% мігрантів їдуть до Європи та Азії. Так, Європа прийняла вже 87 млн. трудящих із зарубіжних країн, а країни Азії – на 1 млн. менше. Ще 59 млн. мігрантів обрали

Північну Америку. Ще 9% мігрантів сьогодні прямують до Африки та 3% – до Океанії.

Міжнародна міграція матиме економічні наслідки як для приймаючої, так і для країни, що посиляє. Так як трудова міграція є соціальним явищем, вона має як переваги так і недоліки. Завдяки міграції зменшується навантаження на ринки праці країн-експортерів, скорочується безробіття.

Міжнародний ринок праці як одна з частин національних ринків, які орієнтуються на іноземних покупців, піддається впливу глобалізаційних та інтеграційних процесів. Саме це стає причиною зростання доступності національних ринків, створенню транснаціональних потоків і переміщення робочої сили між ними.

В цей час транскордонне переміщення населення, починає набувати таких відмінних рис як державне регулювання, регіоналізм, тобто рух робочої сили перестає бути неконтрольованим.

Таким чином, національні ринки набувають міжнародного рівня, формуючи попит та пропозиція на робочу силу та жорстко сегментуючи його.

Інтеграція, яка інтенсивно впроваджується у господарство багатьох країн, зачіпає не тільки гуманітарні та технологічні галузі, а й таку проблемну сферу як соціальні та трудові відносини, що набувають нині глобальних масштабів [18].

Свідченням цього є функціонування міжнародного ринку праці, де у безпосередній дотик приходять ринкові кон'юнктури, що мають своєрідні особливості, національний менталітет, соціальна політика, релігійні цінності та багато інших відмінностей країн. В основі вищезазначених процесів основну роль відіграють спільні підприємства, ТНК, через які здійснюють переміщення капіталу та трудових ресурсів.

На сьогоднішній день збільшується нелегальна міграція робочої сили. Іммігранти, переміщені незаконно, залишаються в приймаючій країні навіть після припинення трудового договору, стаючи тіньовим сектором економіки.

Крім того, іноземні робітники є соціально незахищеними. З метою усунення негативних наслідків та зростання позитивних ефектів, які отримує країна через

міграцію трудових ресурсів, використовують інструменти державного та міждержавного регулювання даних міграційних процесів.

Міграція робочої сили є переселення працездатного населення з одних країн до інших терміном більш, ніж роком, викликане причинами економічного та іншого характеру. Вона веде до вирівнювання рівнів оплати праці різних країнах.

Мігранти не тільки роблять внесок в економіку держави, яка їх прийняла, а й, як і раніше, беруть участь у розвитку країни свого походження.

Так, у 2021 р. мігранти відправили на батьківщину приблизно 702 млрд. USD, що всього на 2,4% менше, ніж у 2020 р.

Можна зробити висновок, що COVID-19 не сильно вплинув на масштаби подібних переказів, хоча дещо зменшив масштаби міграції за останні два роки.

Найбільше грошових переказів своїм рідним у 2020 р. відправили громадяни Індії, Китаю, Мексики, Філіппін та Єгипту. При цьому мігранти з Індії у 2021 р. відправили 83 млрд. USD, а з Китаю – 59 млрд. USD [18].

Як зазначає ООН, загальний обсяг грошей, які мігранти надсилають додому, перевищує обсяг міжнародної допомоги таким людям.

В міжнародній економіці вивчаються основні форми інтеграції економічних процесів, їх формування та інструменти регулювання. Важливими категоріями вважаються інтернаціоналізація виробництва, експорт, імпорт, демпінг, валютний курс, купівельна спроможність валют, торговельний та платіжний баланси, різні інструменти та інституційно – організаційні форми регулювання міжнародних економічних взаємин.

З різних причин, насамперед через міжнаціональні конфлікти та зростаючу інтернаціоналізацію економіки, виникають різні міграційні потоки. Питання про міграцію, імміграцію та громадянство в судовій практиці дуже розвинені, регулюються законодавством.

На сьогоднішній день можна виділити деякі важливі моменти щодо оцінки міграції як глобальної проблеми світової економіки. З упевненістю можна сказати, що світ змінився в процесі глобалізації, внаслідок чого держави,

економічні системи, суспільства в різних регіонах світу все сильніше і сильніше інтегруються, постають взаємозалежними.

Поява нових технологій забезпечує швидке переміщення капіталів, послуг, товарів та ідей з одних країн до інших. Світова економіка «зростає», надаючи людям більше можливостей для кращого життя.

У багатьох країнах, що отримують від мігрантів грошові перекази є найважливішим джерелом заробітку, ніж офіційна підтримка розвитку чи прямі іноземні інвестиції. Кошти, які отримують працівники низки країн ближнього зарубіжжя на заробітках в Україні та інших державних мігрантів перевищують як розміри зовнішньої допомоги цим країнам, а й обсяги ВВП цих держав.

Мігранти стикаються з адміністративними та правовими бар'єрами, наприклад, обмеження на в'їзд чи перебування в країні, відсутність соціального захисту тощо.

Право на вільне пересування становить головну умову розвитку процесу глобалізації, проте воно з метою захисту національного ринку та національної ідентичності, стикається з державним регулюванням. Саме тому, незважаючи на вільне переміщення капіталу та інформації «люди виявляються менш мобільні: вони завжди належать до якоїсь держави, залежні від паспорта, візи, дозволу на проживання та кон'юнктури на ринку праці».

Фактично країни, що приймають, вибудовуючи перешкоди на шляху пересування трудових ресурсів, що діють проти глобалізації.

Склалася парадоксальна ситуація: ХХ століття відзначено прискоренням процесів глобалізації та все більшою відкритістю економічних систем, одночасно в ХХ столітті вибудовуються і все більш удосконалюються механізми обмеження міграції людей. Саме тому доцільно розглянути правову природу міграції.

1.3. Підходи до оцінювання міжнародної міграції робочої сили

Міграція робочої сили складає частину міграційних процесів, для дослідження яких використовують статистичні дані по міграції в цілому. Наприклад, перепис та вибірку, документування населення, а дані прикордонників.

Кожен із джерел має свої переваги і недоліки, і прийнято вважати, що у відношенні міграції не існує будь-якого універсального та ідеального джерела даних через складність її обліку.

В даний час гостро стоїть питання обліку трудової міграції. Справа в тому, що досі не існує єдиного трактування поняття трудової міграції. Використання різних ухвал та відсутність узгоджених критеріїв віднесення до міжнародних трудових мігрантів у різних країнах світу, тягне за собою різноманіття методик вимірювання міграції, що значно ускладнює міжнародні зіставлення статистичних даних. Тому питання гармонізації визначень щодо міграції є особливо актуальним при аналіз її масштабів.

Крім цього, проблеми оцінки міжнародної міграції у значному ступеню обумовлені високим ступенем еластичності складових її видів та форм. Це пов'язано з тим, що мігранти з соціально-економічних, політичних чи екологічних причин та трансформацій у країні прибуття або вибуття можуть змінити свій статус.

Одним із способів отримання даних про потоки трудової міграції є статистичний облік виданих документів, необхідних для легального в'їзду та проживання в країні, однак при цьому з поля зору випадають мігранти, які в'їжджають до країни без законного дозволу. Іншим способом отримання інформації про міжнародну трудову міграцію як країнах приймаючих мігрантів, так і в країнах, що переважно віддають їх, надають вибіркові обстеження домашніх господарств.

При цьому країни прийому отримують інформацію про чисельності трудових мігрантів з інших країн, їх якісному складі та ступеня їх виключності на

ринок праці, а країни вибуття – про причини міграції та кількісного та якісного складі вибулих, що дозволяє провести оцінку економічного ефекту від міграції. Вибіркові обстеження вивчення міграції можуть проводитись або у формі спеціалізованого самостійного дослідження, або як складова частина інших досліджень.

Зростання масштабів трудової міграції у розвинених країнах призвів до необхідності вивчення ефектів впливу цього явища на різні боки соціально-економічного розвитку приймаючих країн. Оскільки з інтенсифікацією трудових міграційних потоків першими зіткнулися країни Західної Європи та Північної Америки, то перші найбільш серйозні наукові дослідження економічних наслідків були проведені саме там. Насамперед дослідників цікавило вплив міграції на ринок праці (на рівні безробіття та середньої заробітної плати) та міжнародну торгівлю, а також внесок мігрантів у створення валового внутрішнього продукту приймаючих країн.

На жаль, облік наслідків впливу трудової міграції на розвиток фінансово-бюджетної сфери ускладнюється цілим рядом факторів. Серед них: поширення неформальної зайнятості, недоліки системи статистичного обліку міграції, залежність ефекту впливу від масштабу та тривалості використання іноземної робочої сили.

Також слід зазначити, що наслідки залучення висококваліфікованої робочої сили значно відрізняються від використання зарубіжної низькокваліфікованої робочої сили.

Одним із ключових питань створення системи показників аналізу (моніторингу) соціального процесу є вибір методики оцінки. На перший погляд, найбільш підходящим є метод граничних (критичних) показників, за яких досягнення або перевищення певних порогових значень сигналізуватиме про наростання негативних тенденцій та необхідності перенастроювання інструментів державного регулювання.

Однак щодо міграції, особливо трудовий, досить складно встановити порогові значення величин.

У зв'язку з цим вважаємо найбільш доцільним для аналізу наслідків впливу трудової імміграції на економіку країн, що приймають, метод побудови рядів динаміки абсолютних та відносних величин.

Цей підхід ґрунтується на положенні, згідно з яким моніторинг тих, що відбуваються в часі процесів та їх оцінка з використанням системи показників розкривають динамічні зміни процесів. Статичне, точкове спостереження часто не дозволяє дати якісну характеристику явища, тоді як напрями його зміни дозволяють оцінити досліджувані процеси.

Але для отримання точної оцінки динамічних змін до побудови ряду показників за кілька тимчасових періодів досліднику необхідно визначити, який варіант тренду буде відповідати позитивній характеристиці, а який негативною. Отримані результати у порівнянні з попередньо даною характеристикою дозволять дати якісну оцінку досліджуваному процесу або явищу [17].

Виходячи із запропонованого підходу, дослідження впливу трудової імміграції на економіку держави доцільно проводити на основі аналізу показників динаміки, що характеризують такі явища та процеси:

- грошові перекази трудових мігрантів на батьківщину;
- сплата податків мігрантами та інших обов'язкових платежів, які надходять від іноземних працівників до бюджетної системи приймаючої держави.

На підставі динаміки показників за три- або п'ятирічний період може бути проведений аналіз впливу трудової міграції в розвитку економіки держав, що приймають. Грошові перекази трудових мігрантів на батьківщину - одна з основних цілей трудової міграції. Вони мають великий вплив на соціально-економічне становище як відправляючих, і приймаючих мігрантів країн.

Для держав - реципієнтів трудових ресурсів, крім загальної суми грошових переказів, важливим показником є співвідношення коштів, що відправляються, до величини коштів, витрачених в країні, а також величина коштів, накопичених на рахунках банків - резидентів держави.

Також важливим показником є валюта грошових переказів. Якщо перекази здійснюються не в національній валюті держави — реципієнта робочої сили, то

відбувається тиск на курс національної валюти, тому що попит на іноземну валюту зростає.

Представимо в табл. 1.2 основні показники оцінки наслідків впливу грошових переказів трудових мігрантів на батьківщину на розвиток економіки приймаючої держави.

Таблиця 1.2 - Основні показники оцінки наслідків впливу грошових переказів трудових мігрантів на розвиток економіки приймаючої країни

Показник	Формула
Обсяги грошових переказів	Rl - загальний обсяг грошових переказів мігрантів
Різниця між фондом оплати праці мігрантів та обсягом грошових переказів	$LIm - Rl$, де LIm - фонд оплати праці трудових мігрантів
Частка грошових переказів в фонді оплати праці іноземних робітників	Rl / LIm
Співвідношення обсягу грошових переказів мігрантів з обсягом виплат в державний бюджет, який здійснюють іноземні робітники	Rl / BIL , де BIL - грошові надходження трудових мігрантів

Джерело: складено автором на основі [12]

Не менш інформативним буде аналіз динаміки співвідношення частки суми прибуткового податку, що виплачується мігрантами, у сумі прибуткового податку, що надійшов до бюджету, та частки чисельності іноземних працівників у кількості зайнятих. Якщо цей показник перевищуватиме одиницю, то можна вести мову про значний позитивний внесок мігрантів до бюджету держави, що приймає, про порівнянний рівень заробітної плати у цій соціальної групи.

Важливою з точки зору оцінки ефективності функціонування інституційної системи управління міграційними процесами є інформація про співвідношення загальної суми державних витрат на створення та обслуговування інфраструктури управління потоками трудовий міграції та результатів у вигляді грошових надходжень до бюджету всіх рівнів (податки, державні мита) від іноземних працівників.

Для впровадження та ефективного використання даної методики необхідно створення відповідної системи збору первинної статистичної інформації, яка акумулюватиме дані, що надходять із різних джерел.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

2.1. Аналіз масштабів трудової міграції в світі

Загалом, за наявними оцінками, за останні десятиліття зросла чисельність міжнародних мігрантів. За загальною оцінкою кількість людей, проживаючих у 2021 році в країні, яка не є країною їх народження, складає 272 млн осіб, що на 119 млн осіб більше показника 1990 року (табл. 2.1). Проте більша частина населення проживають в тих країнах народження.

Таблиця 2.1 - Міжнародні мігранти, 1970 – 2021 роки

Рік	Число мігрантів	Мігранти у % від населення світу
1970	84 460 125	2,3
1975	90 368 010	2,2
1980	101 983 149	2,3
1985	113 206 691	2,3
1990	153 011 473	2,9
1995	161 316 895	2,8
2000	173 588 441	2,8
2005	191 615 574	2,9
2010	220 781 909	3,2
2015	248 861 296	3,4
2019	271 642 105	3,5
2021	281 236 109	3,6

Джерело: складено автором на основі [16]

У 2021 році більшість міжнародних мігрантів (близько 74%) знаходились у працездатному віці (20-64 роки), причому за період 2000-2021 років частка мігрантів молодше 20 років незначно зменшилася (з 16,4% до 14%) за збереження незмінної з 2000 року частки міжнародних мігрантів у віці 65 років і більше (близько 12%).

За останніми наявними оцінками, у 2021 році у світі налічувалося приблизно 208 млн. трудових мігрантів, що становило майже дві третини (74%) від загального контингенту міжнародних мігрантів у кількості (тоді) 281 млн. осіб. Зіставлення із загальною чисельністю міжнародних мігрантів працездатного

віку, а саме у віці 15 років і старше (234 млн. осіб), виявляє, що у тому числі частка трудових мігрантів становить 88%.

Проте з низки причин ці глобальні цифри, швидше за все, занижені. Хоча раніше було отримано глобальні оцінки чисельності трудящих мігрантів, МОП зазначає, що їх не можна порівнювати з даними 2021 року через відмінності в ухвалах та змін у методології та джерелах даних.

У 2021 році 68% трудових мігрантів проживали в країнах з високим рівнем доходу – приблизно 141,4 млн. осіб, ще 60,32 млн. трудящих-мігрантів (29%) жили в країнах із середнім рівнем доходу, а 7,1 млн. (3,4%) – у країнах з низьким рівнем доходу. Хоча ми не можемо порівнювати кількість трудящих мігрантів у різні проміжки часу, корисно вивчити зміни у їхньому пропорційному розподілі [14].

Так, у 2021 році відбулися помітні зміни у виборі трудовими мігрантами категорії країн призначення; річ у тому, що у період 2013-2021 років у країнах з високим рівнем доходу спостерігалось скорочення кількості трудових мігрантів на 7 відсоткових пунктів (з 75% до 68%), у той час як у країнах з рівнем доходу вище середнього відзначалось збільшення на 7 відсоткових пунктів (з 12 до 19%).

Можливо, на це явне зрушення вплинуло економічне зростання в країнах із середнім рівнем доходу та вплинули зміни у приписах, що регулюють трудову імміграцію у країнах із високим рівнем доходу.

Серед груп країн, що розрізняються за рівнем доходу, частка трудових мігрантів у спільній робочій силі була досить малою у країнах із низьким рівнем доходу (1,9%), з рівнем доходу нижче середнього (1,4%) та країнах з рівнем доходу вище середнього (2,2%), але набагато вище у країнах з високим рівнем доходу (18,5%).

У 2021 році кількість трудових мігрантів чоловічої статі перевищила кількість трудових-мігрантів жіночої статі на 33,24 млн. осіб за наявності 120,6 млн. чоловіків (58%) та 87,36 млн. жінок (42%), причому серед міжнародних мігрантів працездатного віку було більше чоловіків (126,36 млн., або 54%, порівняно з 107,64 млн., або 46% жінок).

Це являє собою незначне зрушення в бік поглиблення гендерної диференціації трудових мігрантів у порівнянні з 2013 роком, коли частка чоловіків серед трудових мігрантів становила 56%, а жінок – 44%.

Таблиця 2.2 Трудові-мігранти в розбивці за статтю та країнами призначення з різним рівнем доходу у 2021 році

Назва	Низький дохід			Дохід нижче середнього			Дохід вище середнього			Високий дохід		
	М	Ж	Всього	М	Ж	Всього	М	Ж	Всього	М	Ж	Всього
Трудові мігранти, млн. осіб	4,6	2,49	7,1	13,9	7,1	20,8	20,8	16,6	37,4	80,9	60,32	141,22
Доля всіх трудових мігрантів	2,2	1,2	3,4	6,7	3,4	10,1	10,6	8	18,6	38,9	29	67,9

Джерело: складено автором на основі [32]

Як випливає з цих даних, нині контингент міжнародних трудових мігрантів характеризується як гендерною диференціацією, і географічної концентрацією.

У всьому світі набагато більше трудових мігрантів чоловічої статі, ніж жіночої статі, причому гендерний склад цього контингенту відрізняється значним переважанням чоловіків у країнах з низьким рівнем доходу та з доходом нижче середнього, що контрастує з гендерним розподілом трудящих-мігрантів у країнах із високим рівнем доходу.

Що стосується географічного розподілу, то, як показано в діаграмі нижче, 99,6 млн осіб, або майже 61% всіх трудових мігрантів, проживають у трьох субрегіонах: Північній Америці; Арабські держави; і Північній, Південній та Західній Європі.

Представимо на рис.2.1 географічний розподіл трудових мігрантів в світі.

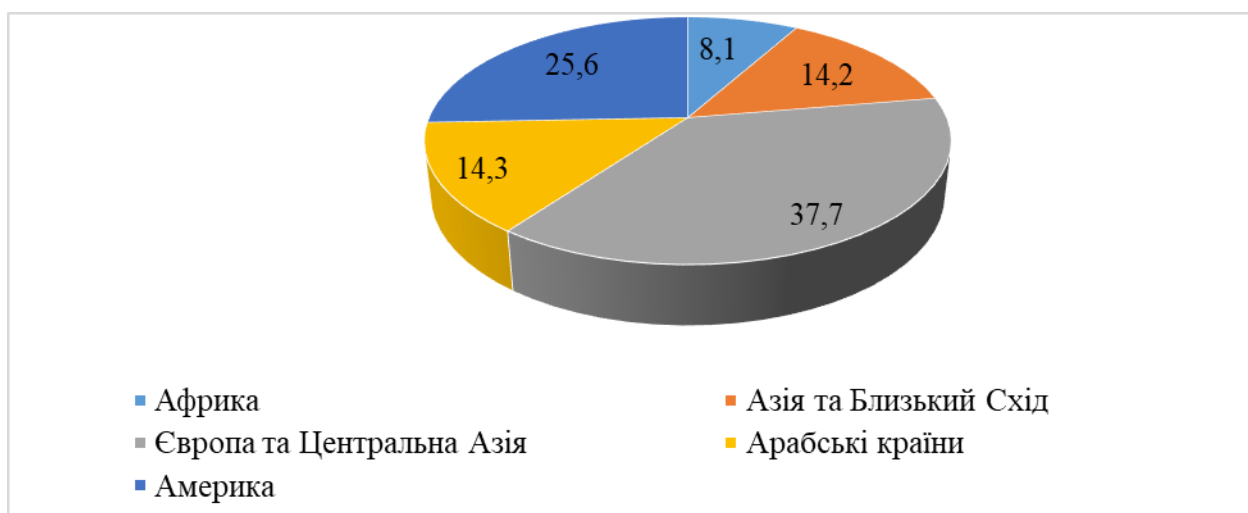

Рисунок 2.1 - Географічний розподіл трудових мігрантів у світі, %.

Джерело: складено автором на основі [32]

Представимо на рис.2.2 розподіл міжнародних трудових мігрантів за широкими субрегіонами у 2021 році.

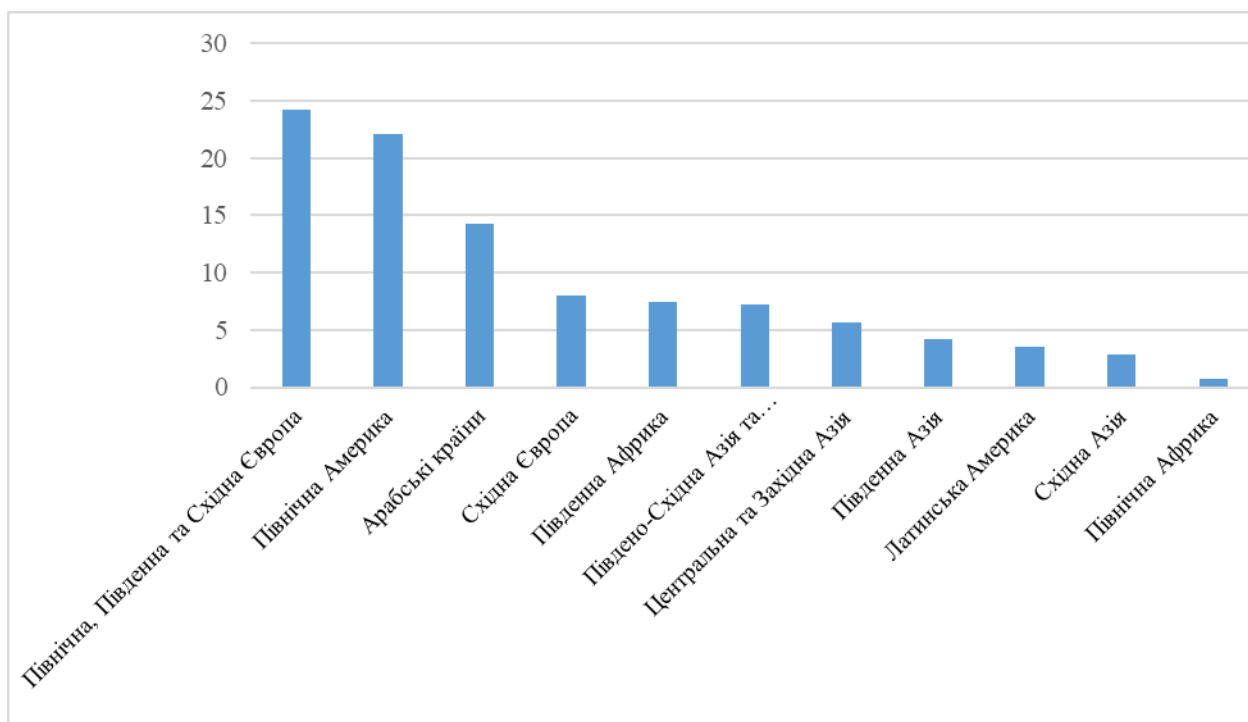

Рисунок 2.2 - Розподіл міжнародних трудових мігрантів за широкими субрегіонами у 2021 році, %.

Джерело: складено автором на основі [32]

У Північній, Південній та Західній Європі, мігранти становлять 18,4% робочої сили (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 - Міжнародні трудові мігранти за широкими субрегіонами у 2021 році

Країни	Всього працівників, млн.	Розповсюдження працівників (%)	Мігранти у віці 15+ (мільйонів)	Трудові мігранти, млн.
Північна Африка	74,3	2,1	2,11	1,97
Південна Африка	415,4	11,9	17,78	20,79
Латинська Америка	313,4	9,0	8,89	9,84
Північна Америка	186,8	5,4	53,35	62,10
Арабські країни	58,3	1,7	29,48	40,18
Східна Азія	932,2	26,8	7,25	7,87
Південно-Східна Азія та Тихоокеанський регіон	353,8	10,2	16,85	20,23
Південна Азія	703,1	20,2	12,17	11,80
Північна, Південна та Західна Європа	222,9	6,4	55,93	68,00
Східна Європа	143,6	4,1	18,25	22,48
Центральна та Західна Азія	78,6	2,3	12,17	15,74
Всього	3482,4	100	234	281

Джерело: складено автором на основі [32]

У Північній Америці їх частка збільшується до 20,0 %. Найбільша частка спостерігається в арабських державах на рівні 41,4%. Арабські держави мають меншу частку міжнародних трудових мігрантів (14,3 %) порівняно з двома іншими регіонами.

Висока присутність мігрантів у цьому регіоні пов'язана з відносно невеликою чисельністю населення (1,7 % усіх працівників у всьому світі) та значною мірою вищою участю мігрантів у робочій силі порівняно з не мігрантами.

Важливість трьох найбільших субрегіонів за кількістю прийнятих трудових мігрантів залишалася стабільною протягом часу.

У межах вищезазначених трьох субрегіонів арабські держави приймали більшу частку трудових мігрантів у 2021 (14,3%), ніж у 2015 році (11,7%). Арабські держави залишаються субрегіоном найбільшим за часткою мігрантів у своїй робочій сили, яка зросла з 35,6 відсотка в 2015 року до 41,4% у 2021 році. Частка трудових мігрантів у Північній, Південній і Західній Європі залишається стабільною у період з 2015 по 2021 рр.

У Північній Америці, частка трудових мігрантів з часом зменшилася з 24,7% у 2015 році до 22,1% у 2021 році. Інші субрегіони, де частка мігрантів збільшилася, включаючи країни Африки на південь від Сахари, Центральної та Західної Азії та Латинської Америка і Карибського басейну. Внутрішньорегіональні рухи всередині цих регіонів, включаючи потоки біженців можуть збільшити частку трудових мігрантів.

Згідно зі Звітом ООН з міжнародної міграції, найбільша кількість мігрантів станом на кінець 2017 р. проживала у США, Саудівській Аравії та Німеччині (рис.2.3).

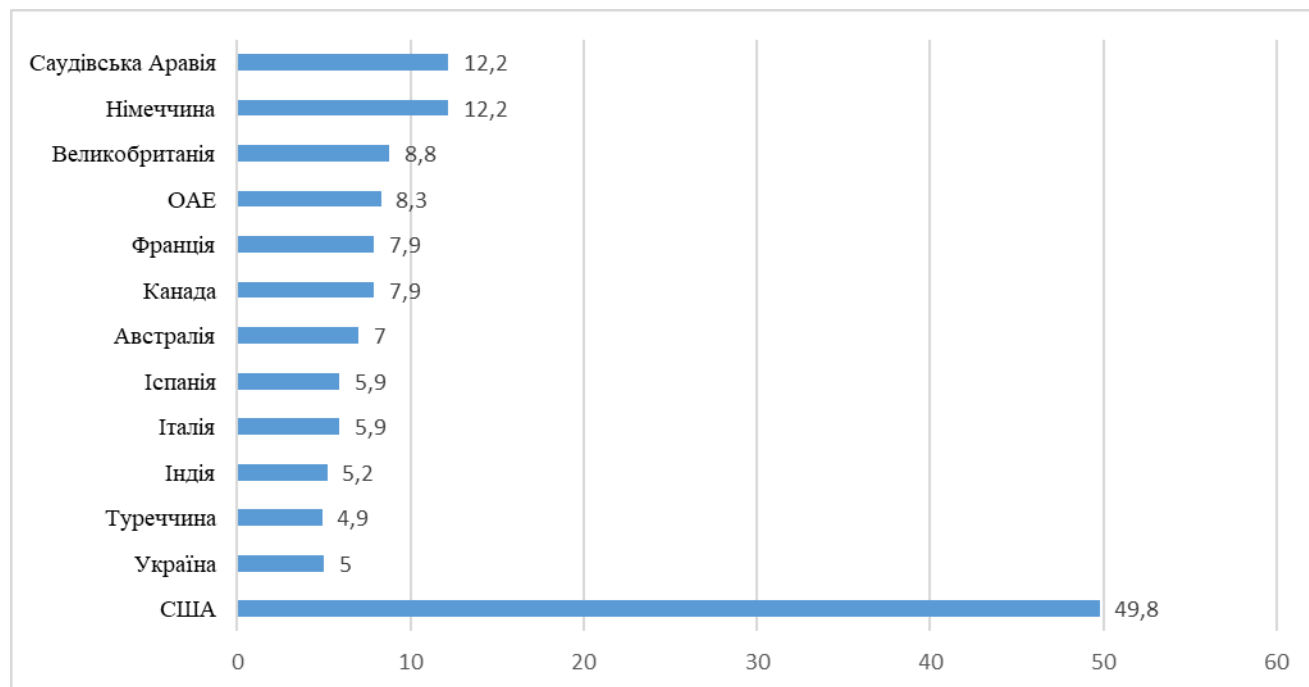

Рисунок 2.3-Країни, в яких мешкає найбільша кількість мігрантів у 2021 р.,
млн осіб

Джерело: складено автором на основі [32]

Таким чином, аналіз даної статистики показав, що кількість мігрантів, які проживають у США, є найбільшою та перевищує кількість мігрантів у Саудівській Аравії та Німеччині у чотири рази.

Дані міграційної статистики країни походження міжнародних мігрантів свідчать, що найбільшу кількість емігрантів випускають наступні країни: Індія, Мексика і Росія (рис.2.4.).

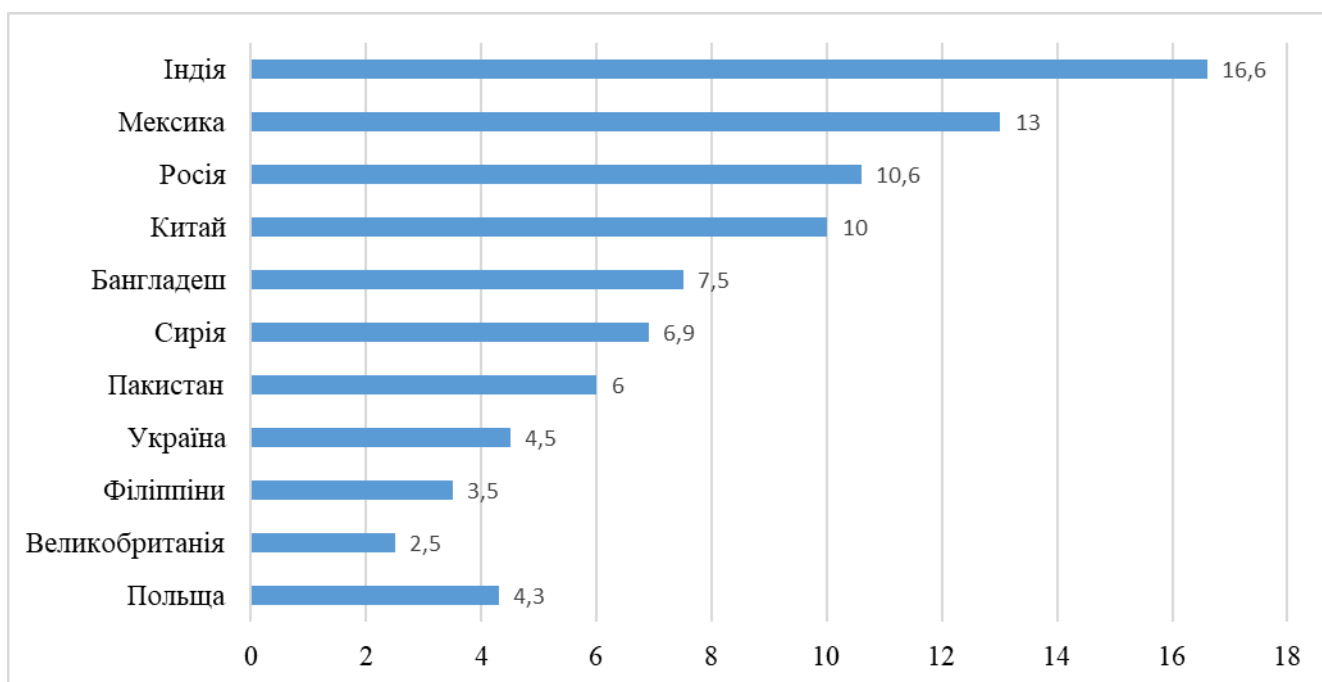

Рисунок 2.4 - Країни походження міжнародних мігрантів у 2021 р., млн осіб

Джерело: складено автором на основі [32]

Дані МОТ показують, що 66,2% трудових мігрантів працюють в сфері послуг, 26,7 % - у промисловості та 7,1 %— у сільському господарстві (рис.2.2.).

Проте існують суттєві гендерні відмінності всередині галузей. У жінок 79,9 % припадає на послуги, 14,2% — на промисловість і 5,9% - на сільське господарство.

Порівняно з жінками, розподіл чоловіків-мігрантів між промисловістю і послугами відносно більш збалансований, так як зайнято 35,6% чоловіків у промисловості та 56,4 % у сфері послуг. Решта 7,9% чоловіків-мігрантів працюють у сільському господарстві.

Переважаання трудових жінок-мігрантів у сфері послуг можна пояснити зростанням попиту на робочу силу в багатьох країнах по догляду за господарством, у тому числі побутової праці. Ці підгалузі потребують переважно жіночої робочої сили.

Чоловіки - трудові мігранти більше присутні в промисловості, знаходячи роботу в підгалузі виробництва та будівництва.

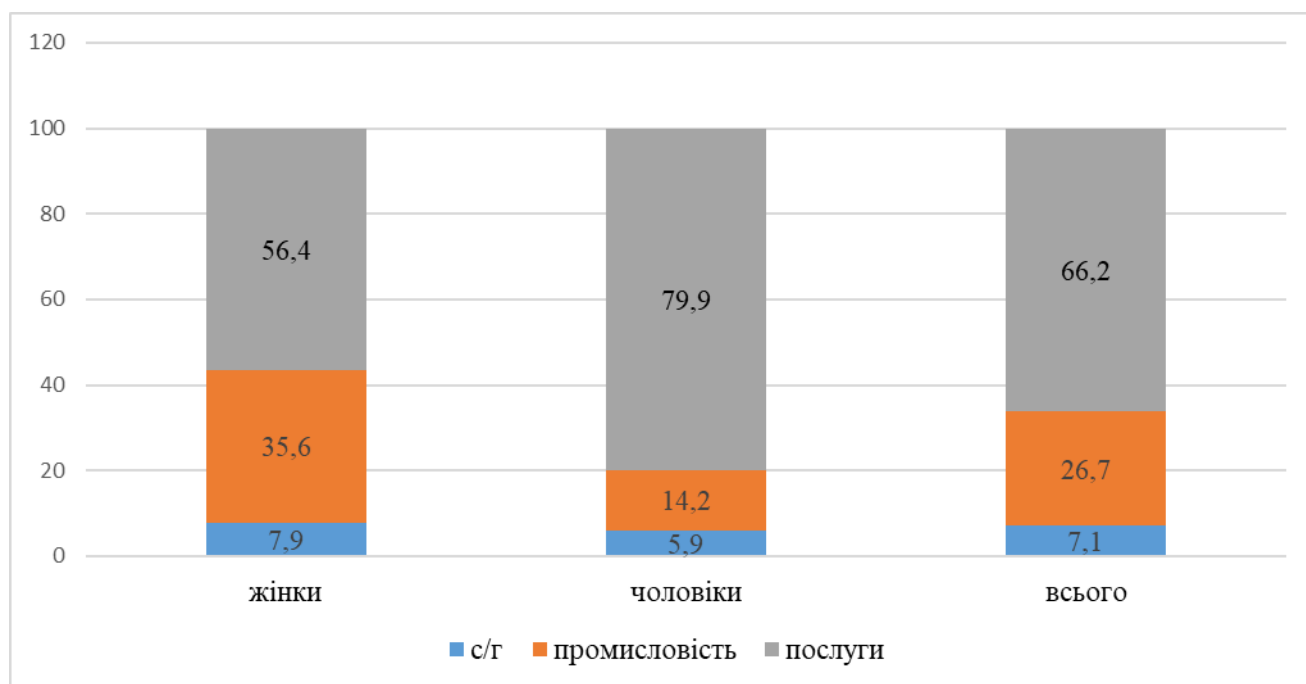

Рисунок 2.5- Глобальний розподіл міжнародних мігрантів робітників за категоріями економічної діяльності, 2021, %

Джерело: складено автором на основі [32]

Слід зазначити, що серед трудових-мігрантів різкий гендерний дисбаланс спостерігається у двох регіонах: Південній Азії (6 млн чоловіків у порівнянні з 1,3 млн жінок) та в арабських державах (19,1 млн чоловіків порівняно з 3,6 млн жінок).

Регіон арабських держав є одним із головних напрямків для трудящих-мігрантів, де вони можуть домінувати у ключових секторах. Наприклад, у державах Затоки понад 95% робочої сили в секторах будівництва та домашньої праці складають трудящі-мігранти.

За 2013-2021 роки кількість трудящих-мігрантів в арабських державах збільшилася більш ніж на 5% внаслідок підвищеного попиту на чоловіків з-поміж

трудових-мігрантів, багато з яких зайняті ручною працею, переважно у будівельному секторі.

Загалом у 2020 році та 2021 році масштаби міграційних потоків дещо скоротилися на тлі пандемії COVID-19. Багато країн закрили свої кордони, запровадили обмеження на міжнародні поїздки та обмеження на пересування усередині. Навіть через рік після початку пандемії третина країн світу зберегла ті чи інші обмеження на поїздки.

Проте, незважаючи на пандемію та всі пов'язані з нею обмежувальні заходи, у 2020 році трудові мігранти відправили на батьківщину близько 702 млрд. доларів США. Це лише на 2,4 відсотка менше, ніж у 2019 році. У 2020 році найбільше грошей своїм рідним перевели громадяни Індії, Китаю, Мексики, Філіппін та Єгипту. Грошові перекази мігрантів з Індії минулого року досягли 83 млрд. доларів, а з Китаю 59 млрд. доларів [22].

Пандемія COVID-19 спустошила міжнародну трудову міграцію, у тому числі грошові перекази мігрантів та зайнятість. Зараз більше, ніж будь-коли, трудові мігранти потребують більшого економічного та соціального захисту та підтримки.

Потрібна політична екосистема, яка підтримує заощадження та інвестиції мігрантів.

Пандемія COVID-19 забрала життя 3 мільйонів людей, а також призвела до блокування та закриття ринків та галузей у всьому світі. Це спричинило переосмислення міжнародних економічних та політичних відносин. Він створив «нову норму» у всьому — від навчання у класі до міжнародної трудової міграції.

Світ стикнувся з реальними та невідкладними проблемами, пов'язаними з безпекою роботи та благополуччям понад 91 мільйон міжнародних мігрантів з Азії та Тихоокеанського регіону, не кажучи вже про мігрантів з інших регіонів світу.

Пандемія особливо торкнулася грошових переказів мігрантів, їхньої реінтеграції та зайнятості — ось як мають реагувати уряди.

У звіті Азіатського банку розвитку (АБР) йдеться, що «загальний обсяг грошових переказів в Азію впав на 31,4 млрд. доларів США у 2021 році, що еквівалентно 11,5% базових грошових переказів.

Безробіття у багатьох країнах зросло значними темпами. У всьому світі близько 38% робочої сили близько 1,25 мільярда працівників зайняті в секторах, схильних до високого ризику. Ці сектори є трудомісткими, і в них зайняті мільйони часто низькооплачуваних, низькокваліфікованих працівників [6, с.94].

Наслідками глобальної пандемії є зростання масштабів добровільної і вимушеної міграції та залучення в ці процеси все більшого числа держав з потоком нелегальної міграції. Таким чином, важливим питання залишається регулювання світового ринку робочої сили на національному і міжнародному рівнях, що активно реалізують розвинені країни, тобто потрібно розробити міграційну політику та забезпечити відповідність профілю кваліфікації мігрантів вимогам ринку праці.

В дослідженнях Світового банку зазначено, що майже на усі регіони світу вплинула рецесія, проте найбільше постраждали країни Латинській Америці та Карибського басейну та Південній Азії [32].

Вищезазначені регіони вважаються головними регіонами походження міграції. Очікується, що до кінця 2022 року кількість бідних у світі, які живуть у нестабільних і конфліктних ситуаціях, збільшиться на 14 мільйонів у порівнянні з 2020 роком [2, с. 6].

Кількість боржників в країнах з низькими доходами постійно зростає та погіршується, ресурсів стає все менше для боротьби з глобальною пандемією.

Ситуація з боргами, особливо в країнах з низьким рівнем доходу, ще більше погіршиться, залишивши мало ресурсів для боротьби з пандемією та допомоги економічно найбільш вразливим групам населення. І їх кількість буде зростати.

Розглянемо міграційні процеси робочої сили в Україні. У 2014 році відбулось збільшення міграційного потоку з України за кордон, в зв'язку із воєнними діями на сході країни та анексією Криму.

Крім того, відбулося спрощення системи контролю перетинання митного кордону та підписання договору про асоційовані члени ЄС, який визначає мобільність робочої сили, що також простимулювало збільшення міграції [11].

Представимо на рис. 2.6. тенденції міжнародної міграції в Україні:

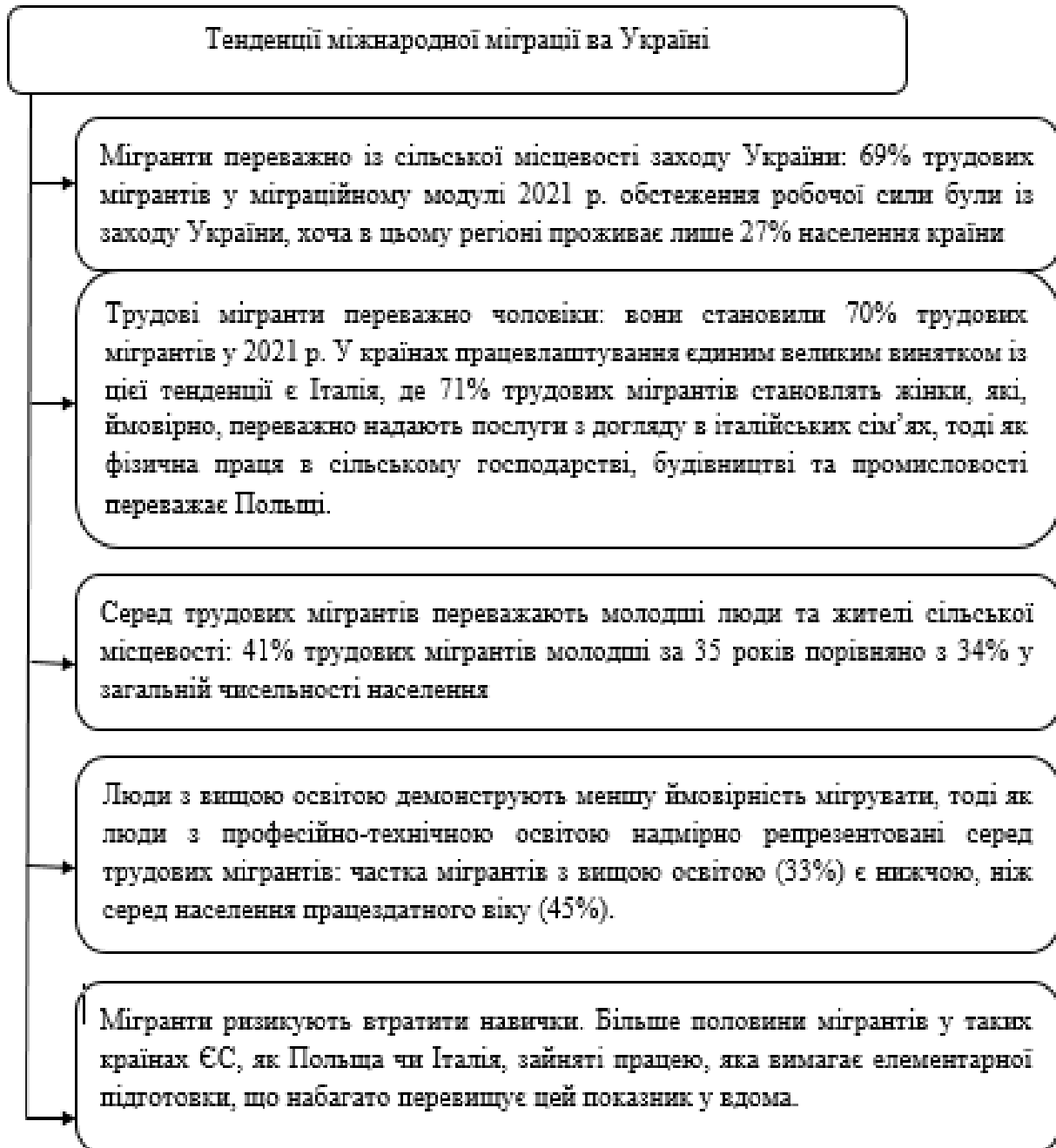

Рисунок 2.6 – Тенденції міжнародної міграції робочої сили в Україні

Джерело: складено автором на основі [11]

Таким чином, заробітна плата в Західній Європі є більшою, саме тому трудова міграція українців в країни даного регіону привертають увагу, навіть робочі місця з значно нижчою кваліфікацією[4].

Міграція робочої сили, позитивно впливає на Україну в частині зростання грошових переказів із 7 млрд дол. США у 2015 р. до 10 млрд дол. США у 2021 р. (8% ВВП).

Грошові перекази займають значну питому вагу у доходах домогосподарств, стимулюючи внутрішній попит та зменшують дефіцит поточних рахунків. Міграція трудових ресурсів України стала більш повільною у 2019 р., що пов'язано з зменшенням різниці в заробітній платі.

Військові дії Росії проти України руйнують економіку та ринок праці. Важко порахувати збитки. В результаті війни близько 22 % українців змінили місце проживання по території України, а 6 % виїхали за її межі. Внутрішньо переміщені особи є потенційними трудовими мігрантами, так як 50 % з них шукають собі місце працевлаштування. Така ситуація може стати викликом як для українських трудових мігрантів, так і для країн, які їх приймають..

Проте, більшість внутрішньо переміщених осіб є жінки та діти, саме тому навіть з отриманням дозволу на працевлаштування, на міжнародному ринку праці значних змін не відбудеться. На даний час діє заборона на виїзд чоловіків, за кордон за деяким виключенням.

На тлі гуманітарної кризи, спричиненої агресією Росії проти України, відбувається збій на ринках праці як у країні, так і в сусідніх державах.

Згідно з новим звітом Міжнародної організації праці (МОП), з початку російської агресії в Україні було втрачено близько 4,8 мільйона робочих місць.

За оцінками дослідження, якщо бойові дії загостряться, втрати робочих місць зростуть до семи мільйонів. Однак, якщо бойові дії припиняться негайно, можливе швидке відновлення з поверненням 3,4 мільйона робочих місць. Це скоротить втрати робочих місць до 8,9%, згідно з коротким оглядом.

У відповідь на цей збій уряд України доклав значних зусиль для підтримки працездатності національної системи соціального захисту, гарантуючи виплату

допомоги, у тому числі внутрішньо переміщеним особам, за рахунок використання цифрових технологій.

Криза в Україні може призвести до перебоїв у роботі в сусідніх країнах, головним чином в Угорщині, Молдові, Польщі, Румунії та Словаччині. Якщо бойові дії продовжаться, українські біженці будуть змушені залишатися у вигнанні довше, що чинитиме додатковий тиск на ринок праці та системи соціального захисту у цих сусідніх державах та збільшить безробіття у багатьох із них.

Серйозний спад в економіці та зайнятості, що зачіпає Російську Федерацію, значно впливає на Центральну Азію, особливо на країни, економіка яких залежить від грошових переказів з Російської Федерації, таких як Казахстан, Киргизстан, Таджикистан і Узбекистан.

Ці чотири держави входять до першої десятки країн походження мігрантів у Російській Федерації, і багато з цих мігрантів відправляють значну частину грошових переказів назад у свої країни. Якщо військові дії та санкції проти Російської Федерації призведуть до втрати робочих місць для трудящих-мігрантів у Російській Федерації і ці трудящі-мігранти повернуться до країн свого походження, це спричинить серйозні економічні втрати в Центральній Азії в цілому.

Агресія в Україні також спричинила шок для світової економіки, що ще більше ускладнило вихід із кризи COVID-19. Це, ймовірно, вплине на зростання зайнятості та реальної заробітної плати та створить додаткове навантаження на системи соціального захисту.

У багатьох країнах з високим рівнем доходу, в яких останнім часом спостерігаються ознаки активнішого відновлення ринку праці, наслідки української кризи можуть погіршити умови на ринку праці та звести нанівець деякі досягнуті успіхи. Ситуація особливо важка у країнах із низьким та середнім рівнем доходу, багато з яких не змогли повністю одужати від наслідків кризи COVID-19.

На сьогоднішній день, збільшуються розміри неконтрольованій міжкраїнової міграції, які сприяють зростанню безлічі проблем, які вимагають узгодити зусилля майже всіх країн та формування глобальних підходів щодо їх подолання.

Значна кількість країн повністю переробили своє міграційне законодавство в останні роки з метою попередження незаконної міграції. Основні зміни направлені на зростання міграційних обмежень.

Дані заходи були відповіддю на гуманітарну кризу у Середземноморському регіоні та були інструментом посилення прикордонного контролю, заохочення добровільного повернення та боротьби з незаконною зайнятістю іноземних працівників

2.2. Проблеми міжнародної міграції робочої сили для економіки країн

Міграція кваліфікованих трудових ресурсів здійснює вплив на економічний розвиток країни. Напрямок впливу міграційних потоків на демографію, економіку та ринок праці залежить від кількісного та якісного складу мігрантів.

Наслідки трудової міграції можуть прослідковуватися через грошові перекази на батьківщину та їх участь суспільному відтворені. Основні фактори, які впливають на поділ осіб на стратифікаційні групи, це економічний та професійний фактор.

Крім того, необхідно виділити демографічний фактор, а саме: стать, вік, сімейний стан, національність, релігія, так як він впливає на адаптацію трудових мігрантів у країні призначення, та як наслідок на розмір та динаміку грошових переказів. Таким чином, соціально-економічний ефект від міжнародної трудової міграції в країні походження залежить від обсягів грошових переказів.

Доходи трудових мігрантів впливають на зміни у сфері соціального страхування, людських ресурсів та національного добробуту населення країн їх

походження [21]. Трудова міграція здійснюється через бажання збільшити свої фінансові ресурси.

Грошові перекази по-різному впливають на національну економіку країни-донора. Вони можуть мати позитивний вплив, якщо спрямовуються на інвестиційні цілі.

В зв'язку з цим покращується підприємницьке середовище, за рахунок зменшення витрат на початок нової справи, зростає інвестиційний потенціал грошових переказів мігрантів.

Виникає необхідність вдосконалення податкового законодавства і зниження податкових перешкод з метою фінансового посередництва та кращого використання потоків грошових переказів.

Представимо на рис.2.7 динаміку грошових переказів до України у 2012-2021 роках.

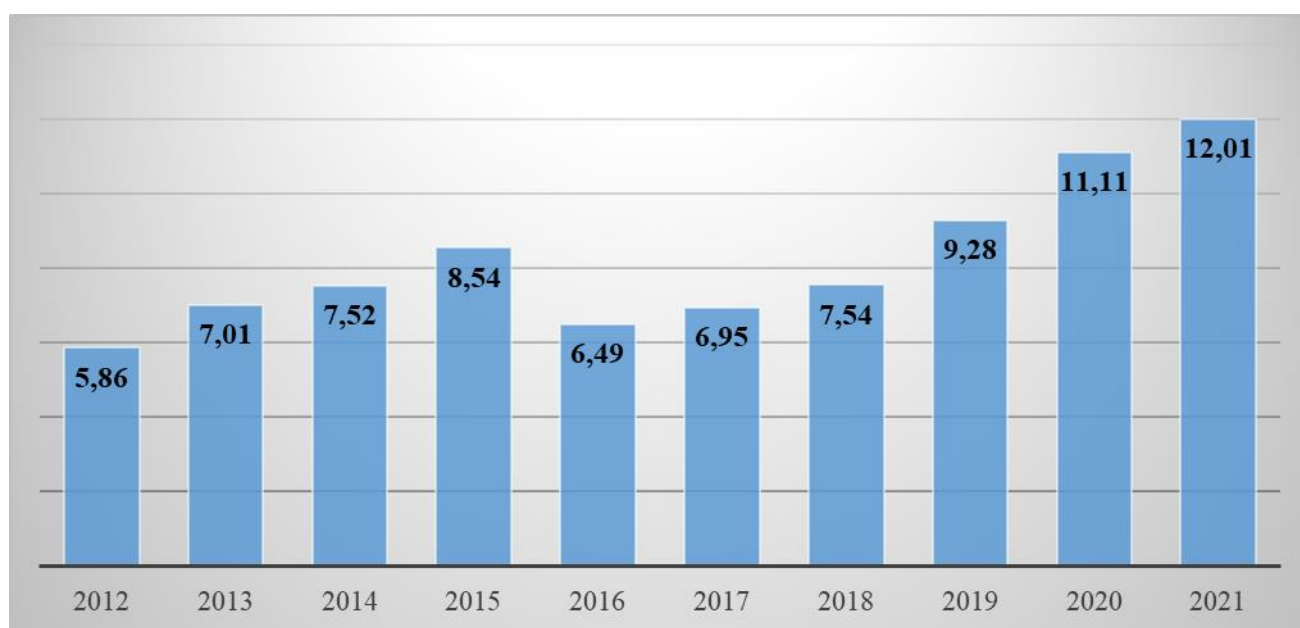

Рис.2.7. Динаміка грошових переказів до України за 2012-2021 роки, млрд.дол.США

Джерело: складено автором на основі [11]

В структурі ВВП грошові перекази умовно мали значну частку (рис.2.8).

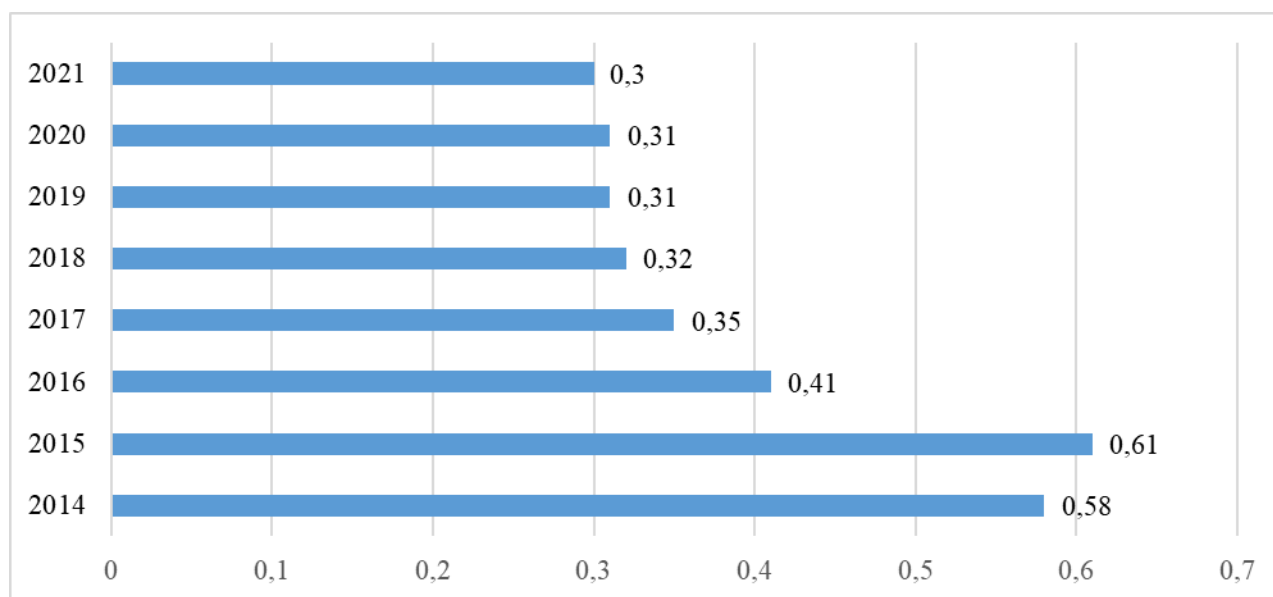

Рис.2.8. Частка грошових переказів у ВВП України у 2014-2021рр., %
Джерело: складено автором на основі [11]

Таким чином, зазначимо, що значні грошові надходження справляють позитивний вплив на економіку України, що обумовлено наступним (рис.2.9).

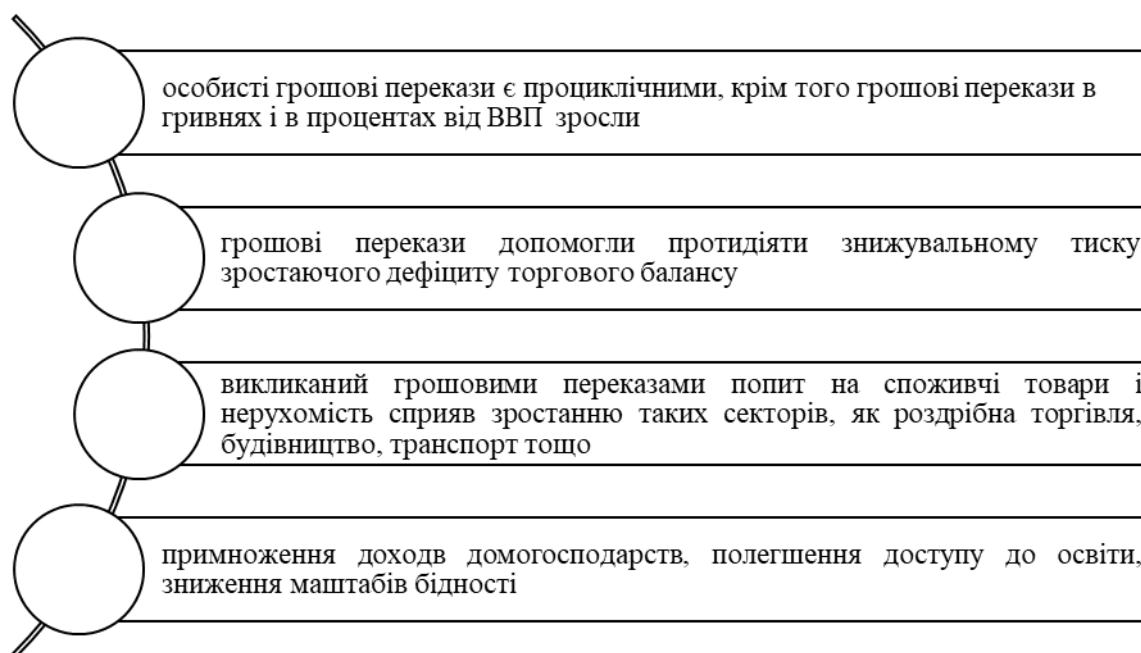

Рис.2.9. Позитивний вплив грошових надходжень на економіку України
Джерело: складено автором [2]

Але є негативні наслідки впливу грошових переказів на економіку України, зокрема (рис.2.10):

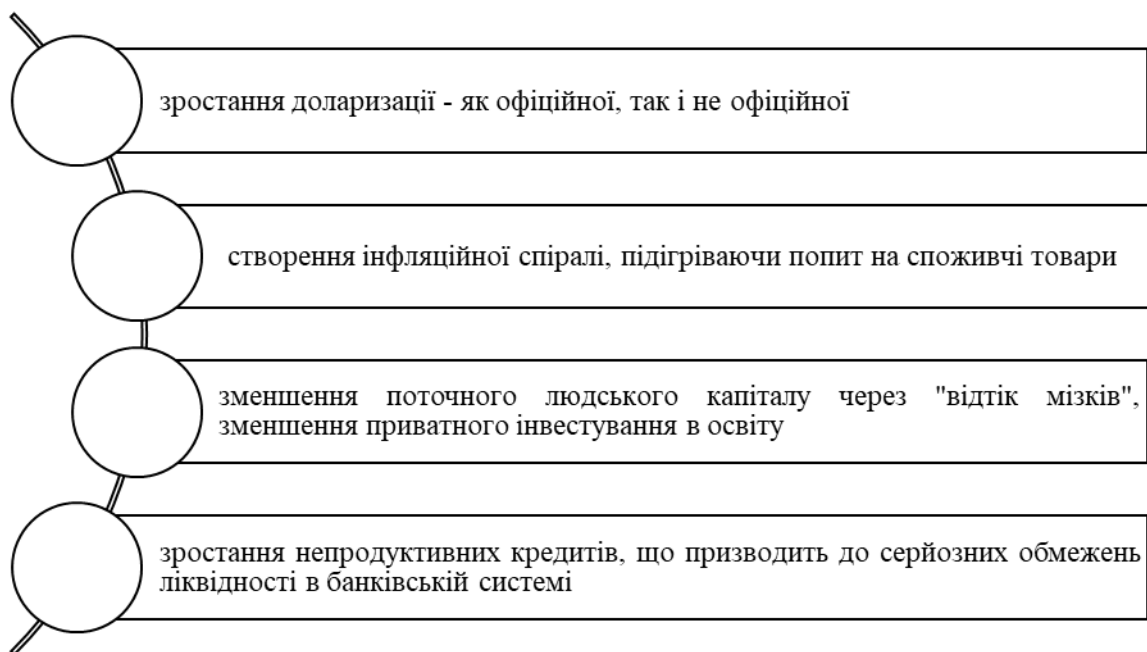

Рис.2.10. Негативний вплив грошових надходжень на економіку України
Джерело: складено автором [2]

У країні походження трудова міграція може зменшити тиск на безробіття і може сприяти розвитку через направлення грошових переказів, переказ ноу-хау та створення бізнесу і торговельної мережі. У країнах призначення стикаються з нестачею робочої сили. Впорядкована і добре керована трудова міграція може полегшити дефіцит робочої сили, полегшити мобільність людського капіталу.

Також можна сказати про позитивний вплив процесу витоку мізок» для приймаючої країни, наприклад, для економіки США. Досить сказати, що 40% із іммігрантів, що приїхали на ринок праці США це доктори наук у галузі інженерних та комп'ютерних дисциплін; 25% викладачів технічних дисциплін у вузах теж іммігранти. В США проживає 46627102 іммігрантів; вони заробляють (за оцінками) 960 млрд. доларів на рік, при цьому вони сплачували податки у розмірі 160 млрд. доларів на рік.

Водночас американська держава щороку витрачає на соціальну допомогу іммігрантам 20 млрд. доларів. Зрозуміло, що віддача від іммігрантів навіть у чисто грошах дуже висока для американської держави. Невимірно вище той внесок, який роблять висококваліфіковані іммігранти у розвиток американської науки, медицини, мистецтва.

Що стосується економічних показників країн ЄС, то вплив мігрантів на ВВП буде позитивним, але невеликим – додаткове зростання становитиме від 0,05% до 0,13% у 2018-2020 роках. За деякими розрахунками, трудова міграція впливає на економічне зростання у країнах ЄС, особливо південно-європейських. Так, якби міграція до Південної Європи була нульовою, то темпи зростання економіки за період 1990-2014 рр. були б на 20–30 процентних пунктів нижче¹⁰⁸. Вплив міграції на ВВП проявляється у зростанні працездатного населення, збільшенні попиту на товари та послуги та зростання продуктивності праці.

Для захисту трудових мігрантів і для того щоб оптимізувати переваги трудової міграції як для країни походження та призначення, так і для самих мігрантів, чітко сформульована трудова міграційна політика, законодавство та ефективні стратегії вимагається. У таких ситуаціях часто виникає дезорганізація суспільства і суспільних відносин мігрантів із родиною та знайомими в країні походження.

Країни-експортери мають як негативні, так і позитивні наслідки від надання трудових ресурсів. Внаслідок еміграції знижується безробіття та соціальна напруга в країні через перерозподіл надлишкової робочої сили та покращується кваліфікаційні здібності мігрантів. До негативних наслідків можемо віднести втрату населення працездатного віку та «відплив мізків».

Приймаючі країни отримують наступні вигоди: суттєву економію на заробітній платі, підготовку кваліфікованої робочої сили, трансферти тощо.

Мінусами можна вважати соціальну напруженість, що виявляє у дискримінаціях щодо іммігрантів.

Також залишається проблема нелегальної міграції. Особливо вона загострилася останні два роки. Європа пережила нову найбільшу міграційну кризу. Подібна міграція раніше спостерігалася під час Другої світової війни. В першу чергу, подібні міграційні переміщення пов'язані з низкою озброєних конфліктів та економічними проблемами в країнах Близького Сходу та Північної Африки.

Агентством Європейського союзу з безпеки зовнішніх кордонів Frontex виділяються наступні основні маршрути незаконної міграції до країн Євросоюзу: з країн Західної Африки на Канарські острови; з Північної Африки на Піренейський півострів; з Лівії до Італії та на Мальта. Апулія і Калабрія є маршрутом мігрантів з Туреччини, Єгипту, а також Греції та Італії; з Албанії до Греції допоміг переправитися на Європу 8932 людей; через Туреччину до Греції, Болгарія, Кіпр; через сухопутний кордон між Білорусією, Молдовою, Україною, Російською Федерацією та східних країн, що є членами ЄС.

Події «арабської весни» та знищення «диктаторських» режимів у країнах Північна Африка, військові конфлікти в Іраку, Афганістані, Сирії призвели до зростання припливу біженців та нелегальних мігрантів до країн ЄС. Пік цього процесу припав на осінь 2015 р. Це стало серйозним викликом для Євросоюзу, оскільки досі не сформовано загальноєвропейську міграційну політику, зросли розбіжності між країнами ЄС щодо прийому біженців та вимушених мігрантів при розподілі квот між ними.

Незважаючи на активізацію зусиль для вирішення проблем легальної, нелегальної та гуманітарної міграції та надання притулку, прийняття актів та нормативів, на першому плані залишалися національні інтереси, як це часто відбувалося у Європі під час криз.

Майже всі країни Євросоюзу були порушені міграційною кризою – як транзитними країнами, так і приймаючих. Але більшою мірою «наплив» мігрантів припав на такі прикордонні країни ЄС, як Греція та Угорщина, що стоять на шляху балканського маршруту міграційних потоків, а також Італію, що стоїть на шляху центрально-середземноморського маршруту, через яку до Євросоюзу потрапляли біженці з Африки та Іспанію, через яку йде західно-середземноморський маршрут.

Два Середземноморські маршрути використовуються алжирськими та марокканськими громадянами, а також біженцями з Лівії та вихідцями з країн Тропічної Африки. Найбільш привабливими для мігрантів та біженців залишаються ведучі країни спільноти – Німеччина, Франція та Великобританія,

ряд скандинавських країн, де досить високий рівень соціальної допомоги та існують великі мусульманські спільноти.

Нелегальна міграція небезпечна не лише для країн, у які направляються мігранти, але й самих мігрантів. Нелегальне перевезення мігрантів стала прибутковою статтею для тіньової економіки та кримінальний бізнес.

Заради міграції люди готові платити величезні гроші, але це не може гарантувати їм збереження життя. У 2020 р. загинуло близько 3000 мігрантів та біженців, що переправлялися через Середземне море, скориставшись послугами контрабандистів.

Основною проблемою у питанні прибуття необмеженої кількості мігрантів залишається надання притулків та робочих місць. У багатьох країнах це викликає зростання соціальної напруги населення. Економіка навіть розвинених країн не здатна забезпечити всіх, хто прибув житлом, а ринок праці терпить надлишок трудових ресурсів іммігрантів, той час як зростає безробіття громадян цих країн. Тому багато які країни застосовують різні методи регулювання міграції робочої сили з метою обмеження потоків іноземців.

Висококваліфіковані трудові ресурси мігруючи до інших країн, створюють та реалізуються нові технології, при цьому країни-донори залишаються у статусі споживачів продукції не маючи змоги наздогнати високорозвинені країни у рівні їх технологічного розвитку [20].

Внаслідок еміграції погіршується конкурентоспроможність країн-реципієнтів, а саме: зменшується пропозиція трудових ресурсів; підвищення навантаження на внутрішню заробітну плату [15], зростання відтоку кваліфікованих трудових ресурсів за наявності екстерналізму людського капіталу; зниження продуктивності.

В своїх дослідженнях експерти міжнародного Валютного фонду [5], зазначили можливе збільшення продуктивності праці в більшості країн Європи, якби не було еміграції.

Крім того, надходження грошових переказів, не лише збільшують інвестиції в країну, але і можуть зменшувати стимули до праці, впливати на реальний обмінний курс у країні та її торговельну сферу.

Зростання відношення переказів мігрантів до ВВП на один відсоток змінює реальний обмінний курс на 4%, знижуючи таким чином конкурентоспроможність в торгівельній сфері.

Євростат та ООН на період до 2030 року прогнозує збереження в країнах CESEE, в тому числі і Україні наявних міграційних потоків, скорочення на 9% реального ВВП та на 4 % ВВП на душу населення.

Політика в країнах-донорах трудових ресурсів має сприяти поверненню трудових мігрантів, займається діаспорою, підсилювати позитивні наслідки грошових переказів, покращувати використання залишків трудових ресурсів.

Таким чином, основними складовими державної політики країн-донорів трудових ресурсів є створення нових робочих місць, стимулювання їх зростання, підвищення рівня економіки.

Враховуючи сучасний стан розвитку міграційних процесів, особливої уваги потребує вирішення таких проблем (рис.2.11):

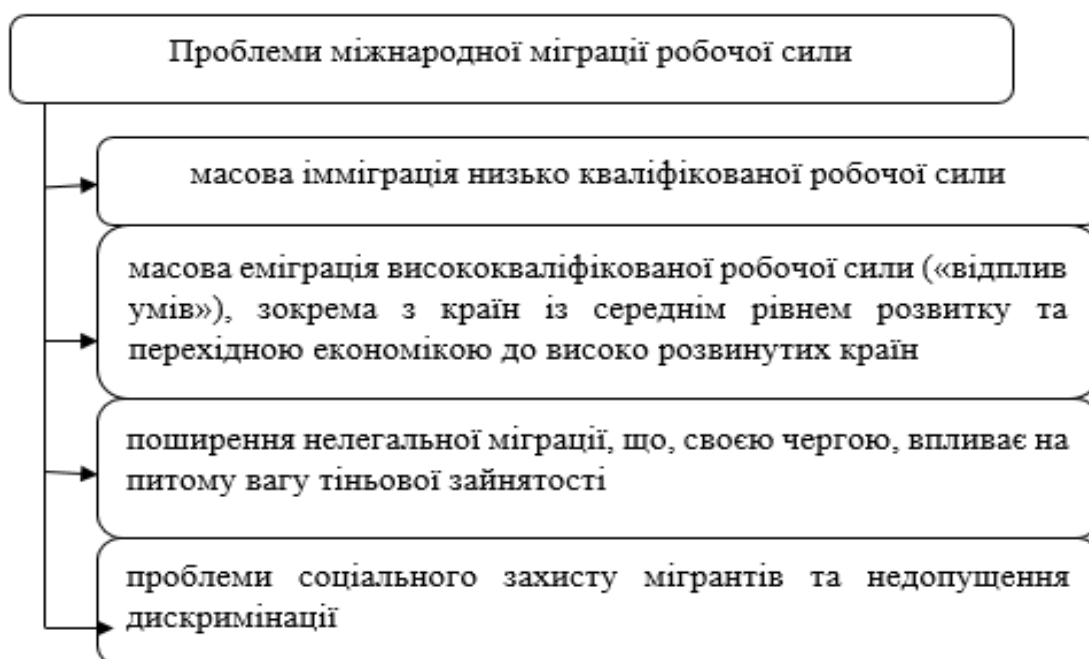

Рисунок 2.11 – Проблеми міжнародної міграції робочої сили

Джерело: складено автором [11]

Бондаревська К.В в своїй статі виділяє наступні заходи вирішення вищезазначених проблем: «перегляд діючих і створення нових міждержавних угод країн-донорів з країнами-реципієнтами робочої сили з метою захисту прав і свобод мігрантів; формування спеціалізованих міграційних бірж (так званих «бірж праці»), що відіграватимуть роль посередника в процесі прийому на роботу мігрантів; активізація співпраці з Міжнародною організацією з міграції; всебічне використання системи грантів з метою зменшення відтоку висококваліфікованої робочої сили та наукових кадрів з країн із перехідною економікою до високорозвинутих країн» [2].

Основними тенденціями сучасної міжнародної міграції виступають: глобалізація міжнародної міграції; якісні зміни у світових міграційних потоках; визначальна роль економічної, насамперед трудової міграції; значне зростання нелегальної міграції; збільшення масштабів та розширення географії вимушеної міграції; всезростаюча роль міжнародної міграції в демографічному розвитку розвинутих країн світу; фемінізація міжнародної міграції; подвійний характер міграційної політики на національному, міжнародному регіональному та світовому рівнях [25].

У перспективі вирішення питань міжнародної міграції робочої сили місце займає формування системи, що відповідає за контроль масштабів та структури мігрантів з метою подальшого скорочення обсягів підпільного перетину меж та порушення візових умов.

Для щоб це реалізувати, приймаючим державам необхідно на постійній основі контактувати та обмінюватися даними з країнами-донорам, оскільки тільки за умов наявності максимально повної інформації про міграційних потоках можна досягти найбільш систематизованої та організованої еміграції та імміграції, а також здійснювати якісний контроль як виїзду, так і та в'їзду мігрантів.

Країни-експортери та приймаючі країни повинні розробити механізми, що забезпечують можливість перенесення соціальних гарантій, таких як пенсії та

медичне страхування. Такі механізми могли б сприяти поверненню мігрантів. Якщо відбудеться збільшення кількості мігрантів, що повертаються, то це має призвести до позитивного впливу на ціни надання послуг у системі медичного забезпечення.

Якщо мігрант, який мав медичне страхування в країні, що приймає, повертається на нього або її батьківщину (наприклад, на постійне проживання після виходу на пенсію), і якщо він або вона пред'являть свої права на отримання медичного обслуговування там, вартість послуг зазвичай буде нижчою, ніж якби вони пред'явили свої права в країні, що приймає.

Один із способів усунення проблеми нестачі робочих рук та формування до додаткових трудових резервів у сусідніх та інших регіонах світу – це спільне фінансування навчальних центрів та вищої освіти, яке допоможе приймаючим країнам регулювати професійне навчання та реагувати на зміни ринку праці. Країна-експортер виграє від фінансових ресурсів, що йдуть на освіта майбутніх емігрантів, так само як та від додаткового формування людського капіталу.

Також ефективним інструментом є фінансове забезпечення сфери освіти для іммігрантів з різних напрямів у тих країнах, де найбільше гостро стоїть питання «відпливу умів».

Мігранти, здобувши освіту або певну кваліфікацію на території цієї країни, певною мірою зможуть збалансувати ті негативні наслідки, які зумовила еміграція. Крім того, можна розглянути такий захід, як запровадження системи оподаткування емігрантів, які після отримання безкоштовної освіти залишили рідну країну з метою побудови кар'єри та проживання на території іншої держави.

2.3. Домінанти розвитку міжнародної міграції робочої сили в умовах глобалізації

У період глобальних ринків праці попит іноземної робочої сили як чинник виробництва, у країнах-імпортерах робочої сили є основним чинником

міжнародної трудової міграції. Можна зазначити, що у традиціях робітничого руху міграційний потік переважно прямував з менш розвинених країн у більш розвинені та географічно походив з регіону Глобального Півдня до регіону Глобальної Півночі.

Однак останні тенденції показали швидке збільшення потоку мігрантів з менш розвинених країн в нові країни, що розвиваються в світі, тобто міграція «Південь-Південь».

Глобальні ринки праці зазнали значних змін за останні кілька десятиліть і продовжуватимуть розвиватися протягом деякого часу у зв'язку зі зміною демографії населення, економічною глобалізацією, різкими змінами у транспортних технологіях та прискоренням інституційних змін.

Внаслідок глобалізації змінюється масштаб використання трудових ресурсів та уніфікуються вимоги до особливостей праці у світовому масштабі.

Виділимо на рис. 2.12 напрями впливу глобалізації на розвиток міжнародного ринку праці [1, С.43-44].

Основним проявом впливу глобалізації на розвиток міжнародного ринку праці є міжнародна міграція населення.

Характер глобальної набула нині проблема імміграції. За прогнозами демографів, до 2025 року від 30 до 50% населення, наприклад, найбільших міст Західної Європи та Північної Америки складатимуть вихідці з Півдня. За довгостроковим прогнозом ООН, зростання населення відбуватиметься у всіх регіонах Землі, за винятком Європи, де чисельність населення до 2050 року скоротиться з 726 млн. до 632 млн. осіб [1, с. 19].

Міжнародна міграція трудових ресурсів здавалося б настільки масштабна проти трансграничних переміщенням капіталу та товарів. Проте за своїми довгостроковими наслідками вона може спричинити геополітичні потрясіння, не порівняні з фінансовими. кризами чи торговими війнами.

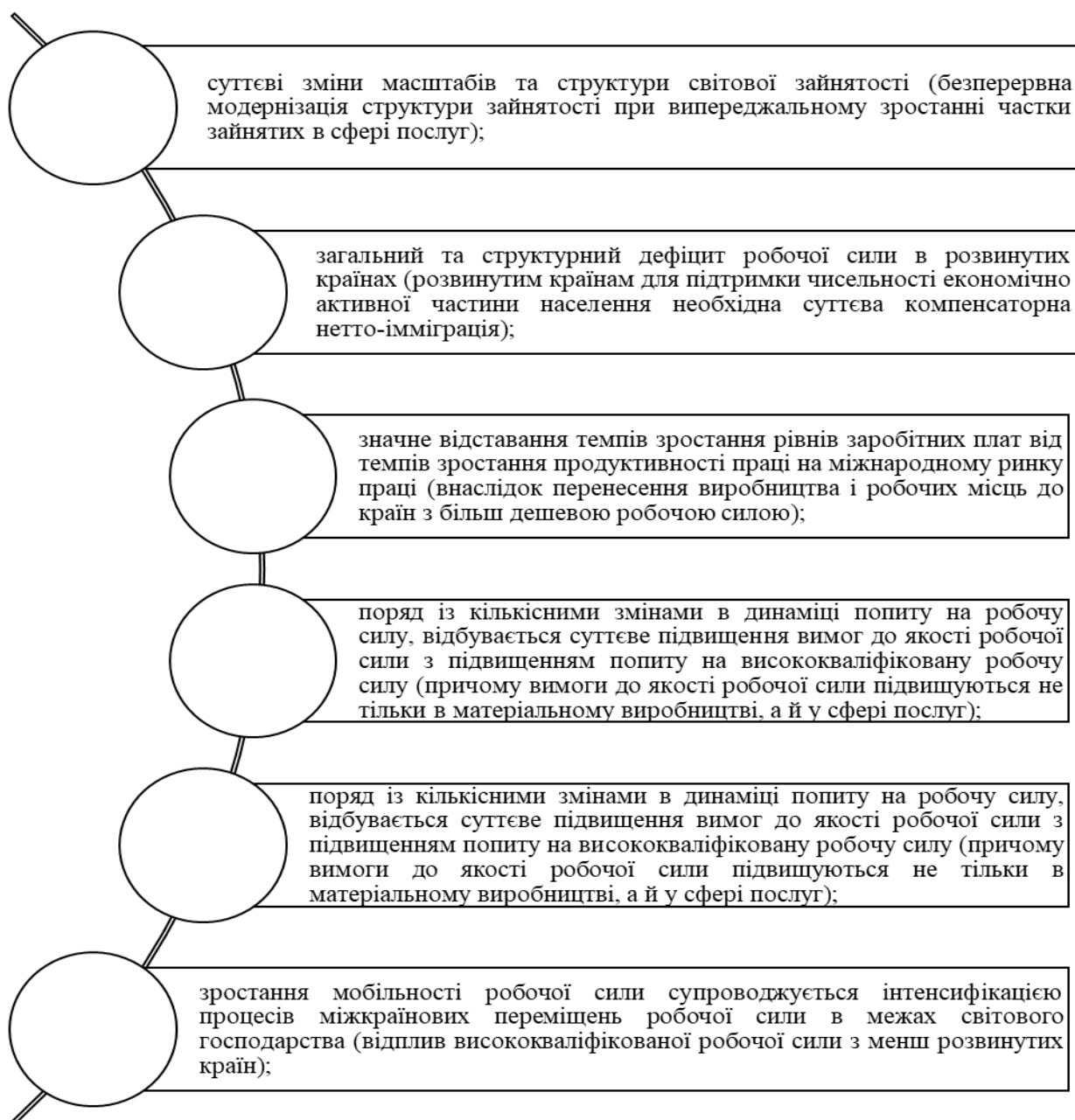

Рис.2.12. Напрями впливу глобалізації на міжнародний ринок праці

Джерело: складено автором [26]

Це наочно ілюструється з прикладу Західної Європи, яка внаслідок багаторічного стимулювання імміграції трудових ресурсів несподівано зіткнулася з етнодемографічними та релігійними проблемами [22].

На міжнародну трудову міграцію в світі будуть здійснювати вплив наступні фактори (рис. 2.13).

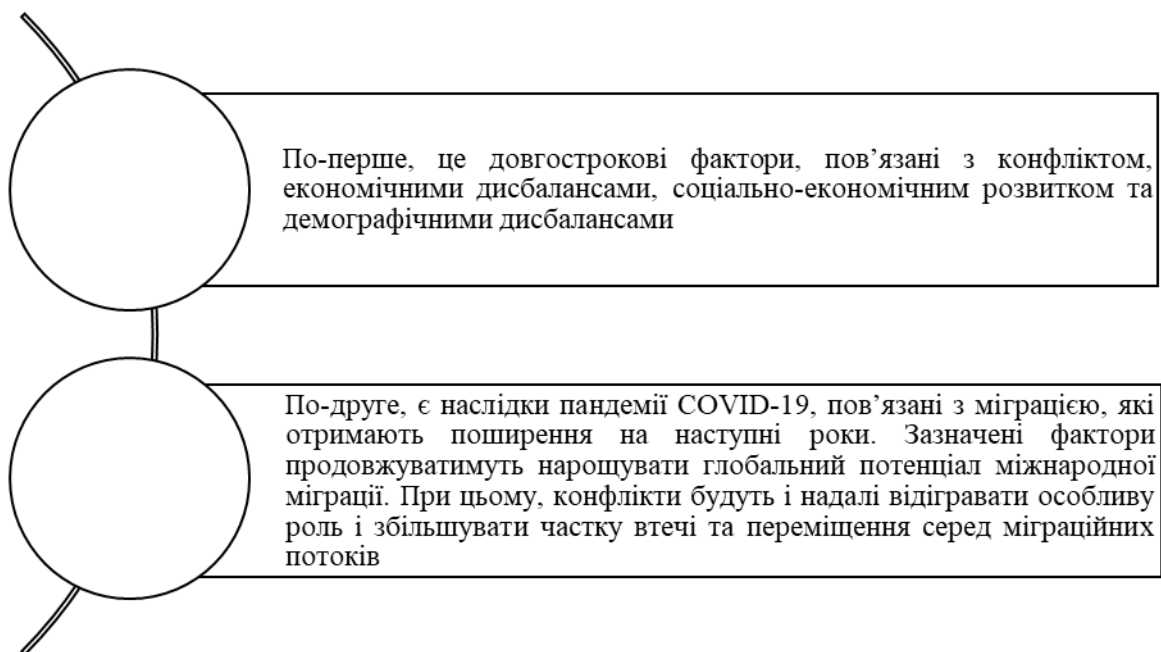

Рис.2.13. Фактори впливу на міжнародну трудову міграцію

Джерело: складено автором [14]

За думкою вчених, інтенсифікація інтелектуальної міграції здійснюється під впливом багатосторонніх угод, таких як ЄС і НАФТА, міжнародних угод та організацій, таких як ГАТС і ВТО, міжнародних професійних асоціацій тощо [8, с. 99]

Новим трендом у розвитку міжнародної міграції стане збільшення потоку мігрантів за напрямом Північ-Південь. У 2022 році їхня кількість складе від 17 до 23 млн. осіб, або 3-6 % усіх міжнародних мігрантів. Одна з причин такого потоку - брак кваліфікованих фахівців у країнах з швидкою економікою, що розвивається (країни БРІКС та ін.).

Наприклад, кількість виданих дозволів на роботу в Бразилії між 2009 та 2021 роками виросло на 64%, причому значна частка іноземних працівників – це мігранти зі США.

Ця тенденція проявиться і в Китаї, де швидке економічне зростання потреби ринку праці підвищують попит на іноземних фахівців, особливо висококваліфікованих, що прибувають із різних країн світу. Один з факторів міграції робочої сили з розвинених країн у країни, що розвиваються буде

діяльність ТНК, які в останні десятиліття інтегрують не лише ринки капіталу, технологій, товарів, а також робочої сили.

Вплив ТНК на розвиток міграційних процесів є неоднозначним. З однієї сторони, їх пряме та опосередковане сприяння створенню нових робочих місць у країнах розміщення філій стримує еміграцію із цих країн. Але з іншого боку, сприяючи модернізації економіки та соціальних відносин, удосконаленню професійних навичок працівників філій, встановленню тісніших зв'язків між країнами, де вони діють, ТНК сприяють міграційній мобільності населення і надають їй організованого характеру.

Особливо велика роль ТНК у циркуляції висококваліфікованих спеціалістів. В цілому, ТНК використовують трудових мігрантів з усіх країн, як і інші фактори виробництва, керуючись зниженням своїх витрат з метою отримання максимального прибутку [31].

Великий вплив на зміни у системі відносин міжнародної міграції робочої сили надали процеси регіональної економічної інтеграції. Імміграція постає як природне наслідок ширших процесів соціальної, політичної, економічної інтеграції, що переступає через міжнародні кордони. Вплив самого факту освіти інтеграційного об'єднання проявляється у загальних тенденціях розвитку зовнішньоекономічних зв'язків інтегрованих країн: у розширенні обсягів торгівлі, потоків інвестицій, зростання мережі національних ТНК, освіти, поглиблення та розширення регіонального ринку праці, зміни в масштабах та структуру потоків зовнішньої трудової міграції.

Утворення міжнародних економічних інтеграційних об'єднань і, так званих, «прозорих кордонів» збільшить «зовнішню» міграцію, як частину міжнародної міграції у межах єдиного інтеграційного простору.

Нестійкий та несправедливий розвиток призводять до провалу на ринку праці. Очікується, що демографічна та економічна нерівність у поєднанні з уразливістю перед кризами призведе до збільшення рівня міграції у найближчі десятиліття.

Мобільність робочої сили може відкрити нові можливості для працівників, які інакше залишилися б без роботи, і підвищити продуктивність і процвітання підприємств, які потребують працівників.

МОП будуть працювати на місцях більш узгоджено з місцевими партнерами, щоб зменшити дискримінацію за допомогою інноваційних кампаній щодо освіти населення та технічної допомоги, щодо нових підходів до політики. МОП також вивчає, як інститути ринку праці, включаючи мінімальну заробітну плату, можуть покращити умови гри для всіх працівників.

З 2018 року МОП виступає за «заслужене коригування», згідно з яким трудящі-мігранти з нерегульованим статусом могли зрештою отримати постійний статус, продемонструвавши зайнятість та виконавши інші умови. Багато країн узаконюють робітників-мігрантів (наприклад, Аргентина, Бразилія, Італія, Панама, Іспанія, Південна Африка, Таїланд, США), що сприяє їх соціальній інтеграції. В майбутньому дана тенденція буде лише посилюватися.

МОП також розробляє та тестує нові методи вимірювання результатів трудящих-мігрантів, пов'язаних з імміграційною політикою, таких як програми тимчасових робітників, щоб покращити розуміння того, чи призводить політика до покращення чи погіршення результатів у галузі розвитку та за яких обставин. Результати можуть допомогти урядам краще проводити оцінку потреб ринку праці та переорієнтувати програми, щоб вони краще пов'язувалися з позитивними результатами для працівників, включаючи робітників-мігранти.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи результати дослідження, можна зазначити:

Міжнародна міграція робочої сили в сучасних умовах розвитку міжнародних економічних відносин являє собою активний процес просторового переміщення трудових ресурсів, що має як позитивні, так і негативні моменти для країн-донорів та країн-реципієнтів. Враховуючи посилення глобалізаційних тенденцій, слід відзначити вплив міжнародних міграційних процесів на усі складові світогосподарських відносин.

Завдяки міжнародним, регіональним та національним інституційним та нормативним механізмам реалізуються зобов'язання держав, закріплені в нормах та принципах міжнародних угод, що стосуються регулювання процесів трудової міграції.

Аналіз джерел, норм та принципів правового регулювання міграційних процесів, розроблених і закріплених на універсальному рівні, дозволив нам визначити їхнє місце в системі міжнародного права. Так, для регулювання відповідних міжнародно-правових відносин існує специфічне коло норм, які впорядковують саме права людини, міграційні процеси, а також стосуються безпосередньо прав трудящих-мігрантів. Проте не всі вони отримують закріплення в міжнародних договорах.

Беручи активну участь у розробці загально-рамкових міжнародно-правових підходів, ООН прагне створити єдину універсальну систему захисту прав трудових мігрантів. У цілому, саме правові засоби захисту прав людини, стали основою розробки в подальшому нормативних актів з проблем забезпечення прав трудящих-мігрантів.

У конвенціях знайшли відображення такі важливі проблеми у сфері трудової міграції, як інформація про працевлаштування, розміщення трудящих-мігрантів, умови праці, пільги та деякі питання міжнародної політики та міжнародного співробітництва в цій сфері тощо.

Проаналізовані міжнародно-правові акти є регуляторами міграційних процесів, вони встановлюють правове поле гарантій для здійснення зовнішньої трудової міграції.

На сьогоднішній день на світовому ринку праці попит на трудових мігрантів в країнах-імпортерах трудових ресурсів являється рушійною силою міжнародної трудової міграції. Однак у міжнародну трудову міграцію втягуються не лише безробітні, але й частина працевлаштованого населення. В останньому випадку рушійним мотивом міграції виступає пошук більш вигідних умов праці. Робоча сила переміщується з країн, що мають низький рівень життя, в країни з більш високим рівнем. Національні відмінності заробітної плати є об'єктивною основою трудової міграції.

Сучасний етап міжнародної міграції характеризується рядом особливостей:

- зростання масштабів міграції майже на всіх континентах та зростання термінів знаходження мігрантів в країні реципієнті;
- зростання міграції трудових ресурсів з більш розвинутих країн до менш розвинутих країн. Наприклад, в країни ОПЕК, нові індустріальні країни, мігрують трудові ресурси з країн Західної Європи, США і Японії;
- зростання незаконної трудової міграції, пов'язане із збільшенням питомої ваги тіньової економіки в світі.

На даний час всі країни світу залучені до міжнародного обміну робочою силою в якості імпортерів і експортерів робочої сили. [4] Провідними країнами - реципієнтами міжнародних міграційних потоків є: США, Саудівська Аравія, Німеччина, ОАЕ, Великобританія, Франція тощо. Провідними країнами донорами міжнародної трудової міграції є такі країни як: Індія, Мексика, Російська Федерація, Китай, Бангладеш, Пакистан, Філіппіни, Афганістан, Україна.

Глобалізація трудової міграції призводить до того, що ринок праці приймаючих країнах сегментується в залежності від видів робіт, якими зайняті трудові мігранти. В результаті в індустріально розвинених країнах складається специфічний поділ праці, якому мігранти займають, як правило, непрестижні

робочі місця, що не вимагають високої кваліфікації, з важкими умовами праці та низькою заробітною платою. Такий поділ праці призводить до формування певного економічного режиму, який все більше і більше стає залежним від праці мігрантів.

У процесі міграції країни-донори зазнають економічних втрат від втрати кваліфікованих фахівців, у підготовку яких вкладено вітчизняний капітал. Зменшується інтелектуальний прошарок нації. У країнах-реципієнтах, навпаки, покращується якість робочої сили, відбувається гармонізація ринку праці та економія на підготовці фахівців. У країнах з високою міграційною мобільністю може скластися несприятлива демографічна ситуація. У більшості випадків гроші, що надсилаються сім'ї, що залишилася на батьківщині, можуть становити п'яту або четверту частину від зарплати робітника. Але, враховуючи відмінності в рівні життя, які можуть становити 1:5, гроші мігрантів можуть досягати половини доходу сім'ї, що залишилася в країні вибуття. Внаслідок цього виникає додатковий ефект важеля, високою міграційною мобільністю може скластися несприятлива демографічна обстановка.

Українська міграція на сьогоднішній день знаходиться в кризовому стані. До початку воєнного конфлікту з росією на Сході зовнішня міграція робочої сили в Україні мала тенденцію до зменшення. Проте у 2015р. відбулося прискорення масштабів міграції з України до країн Європи, перш за все до Польщі, в пошуках зростання доходів та стабільності.

Нині в Україні багато міграційних проблем, що останнім часом посилюються через економічну нестабільність та тривалий військовий конфлікт на сході країни. Це загрожує втратою людського капіталу та породжує сумніви щодо втілення інноваційної моделі розвитку. І хоча в 2015 році був прийнятий Закон України «Про зовнішню трудову міграцію», цього наразі замало.

За період війни з росією з України за кордон перемістилося близько 6 мільйонів українців. Європейські країни, які навіть у мирні часи мали кадровий голод, тобто дефіцит спеціалістів певних професій, активно залучали українців до роботи.

Тож можна сказати, що значна кількість українських біженців могла б компенсувати кадровий голод в Європі. Але, якщо більш детально проаналізувати структуру пропозицій роботи у європейських країнах та портрету спеціалістів, які опинились за кордоном, можна зробити висновок, що українські біженці вплинуть на ринок праці ЄС у короткостроковій перспективі. Так як з України поїхали переважно жінки з дітьми. В Україні ж на даний час відбувається зростання безробіття, закриття підприємств та погіршення рівня життя. В майбутньому можливо два варіанти розвитку подій: повернення в Україну значної кількості мігрантів для розбудови країни чи зростання кількості мігрантів в пошуках стабільності та безпеки.

Основними орієнтирами для міграційної політики України з вирішення питань трудових міграцій економічно активного населення, на нашу думку, повинні стати:

- стимулювання повернення громадян до України;
- забезпечення соціальної захищеності українців у країнах-реципієнтах;
- заохочення громадян до інвестицій в економіку України грошей, зароблених за кордоном;
- посилення уваги до легалізації працевлаштування за кордоном.

Крім цього, Україна повинна створити умови для покращення конкурентоспроможності національного ринку праці, аби в українців не зароджувалася думка про постійну роботу за кордоном, а отриманий там досвід громадяни застосовували в нашій країні для її зміцнення та процвітання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бєлєвцева В. В. Правове регулювання міжнародних міграційних процесів. *Інформація і право*. - 2018. - № 2. - С. 103-109. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2018_2_12).
2. Бондаревська К. В. Міжнародна міграція робочої сили: стан, проблеми, перспективи. *Бізнес Інформ*. - 2019. - № 10. - С. 44-49. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_10_7
3. Волоско Я.О. Міжнародна трудова міграція: наслідки для економіки. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2015. № 8. С. 21–26
4. Герчанівська П. Е. Аналіз теорій міжнародної міграції. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Культурологія*. - 2020. - Вип. 35. - С. 277-284. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrk_2020_35_47
5. Грабинський І. Еволюція теоретичних засад міжнародної трудової міграції. *Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини*. - 2018. - Вип. 45. - С. 357-366. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2018_45_36
6. Дон О. Д. Глобальні тренди міжнародної трудової міграції. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 21-22. С. 91–96. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.21-22.91
7. Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів/ Конвенція Ради Європи від 24 листоп. 1977 р. № 93. – URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_307
8. Конвенція про працівників-мігрантів МОП : Конвенція від 1 лип. 1949 р. № 97. – URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_159
9. Корнієнко О. О. Соціально-економічний аспект регіональної асиметрії міграційних процесів : дис. канд. екон. наук: 08.00.07. Київ, 2018. 221 с
10. Короленко Н. В. Міжнародна міграція робочої сили: причини та наслідки. *Ефективна економіка*. - 2021. - № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_1_40

11. Крук О. В. Міжнародна трудова міграція та її виклики для України. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. - 2020. - № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_18
12. Лагодієнко В. В. Методичний інструментарій дослідження міжнародної трудової міграції в умовах глобалізації. *Економічний простір*. - 2020. - № 164. - С. 7-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2020_164_3
13. Лагодієнко В. В. Сучасні тренди державного регулювання міжнародної трудової міграції. *Бізнес Інформ*. - 2020. - № 12. - С. 231-237. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_12_33
14. Лучит М.В. Міжнародна міграція робочої сили: її причини та вплив на економіку. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2017. № 2. С. 237–239.
15. Майданік І. П. Часові аспекти якості життя у дослідженнях міжнародної міграції. *Демографія та соціальна економіка*. - 2021. - № 3. - С. 64-81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2021_3_7
16. Міжнародна організація з міграції URL: http://www.ilo.org.ua/my_page/Conventions.aspx.
17. Мойсей В.І. Зовнішні ефекти міжнародної міграції трудових ресурсів. *Технологический аудит и резервы производства*. — 2015. — № 2(6). — С. 87–93.
18. Нікіфороенко В. Міжнародне співробітництво як інструмент управління. *Migration & law*. - 2021. - Vol. 1, Iss. 2. - С. 5-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/miglaw_2021_1_2_3
19. Срібна Є. В. Контекст сучасних тенденцій міжнародних міграційних процесів. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. - 2020. - Вип. 3. - С. 148-162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuvgp_ekon_2020_3_16
20. Швець О. В. Теоретико-методологічні засади розвитку міжнародної трудової міграції: соціально-економічний контекст. *Український журнал прикладної економіки*. - 2020. - Т. 5, № 4. - С. 32-42. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ujae_2020_5_4_5

21. Шиманська К. В. Соціо-економічний вплив міжнародної міграції на показники людського розвитку та бідності у світі. *Проблеми системного підходу в економіці*. - 2017. - Вип. 4. - С. 21-27. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2017_4_5
22. Шиманська К. В. Тенденції міжнародної міграції людських ресурсів в умовах геоекономічних трансформацій. *Проблеми економіки*. 2017. № 2. С. 55–60
23. Чайковський Ю. В. Міграційні процеси у період пандемії: виклики міжнародно-правовому. *Молодий вчений*. - 2021. - № 3(2). - С. 326-329. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2021_3\(2\)__47](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2021_3(2)__47)
24. Чайковський Ю. В. Міжнародне м'яке право у регулюванні міграційних процесів: допомога чи альтернатива? *Правова держава*. - 2020. - № 37. - С. 169-175. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prav_2020_37_22
25. Ушенко Н. В. Міжнародна міграція робочої сили: причинно-наслідковий аналіз. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. - 2018. - № 2(2). - С. 68-72. - URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_2\(2\)__16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_2(2)__16)
26. Якубовський С. О. Сучасні тенденції міжнародної міграції та грошових переказів мігрантів в умовах глобалізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. - 2017. - Вип. 16(2). - С. 174-178. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_16\(2\)__40](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_16(2)__40)
27. Statistical office of the European Union Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/>
28. International Labour Organization. World Employment and Social Outlook: Trends 2021. – PP. 11–14. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_795453.pdf
29. Press release no: 2021/147/spj (The World Bank may 12, 2021) Defying predictions, remittance flows remain strong during covid-19 crisis. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2021/05/12/defying-predictions-remittanceflows-remain-strong-during-covid-19-crisis>.
30. European Commission website URL: https://ec.europa.eu/info/index_en

31. IMD world digital competitiveness ranking 2017. URL: http://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/release2017/world_digital_competitiveness_yearbook_2017.pdf
32. International Labour Organization URL: [http://www.ilo.org/global/lang — en/ index.htm](http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm).
33. The World Economic Forum. Report 2017–2018. URL: [http://www.reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/ countryeconomy-profiles/#economy=UKR](http://www.reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/countryeconomy-profiles/#economy=UKR)
34. Emigration and Its Economic Impact on Eastern Europe. IMF Staff Discussion Not. URL: [http://www.imf.org/en/Publications/ SPROLLs/Staff-Discussion-Notes?page=2](http://www.imf.org/en/Publications/SPROLLs/Staff-Discussion-Notes?page=2). Pak N.A. (2017) Migration policy of the European Union: problems and prospects. Bulletin of VN Karazin Kharkiv National University. Series «International Relations. Economy. Local lore. Tourism», vol. 6, pp. 54–57.

Перелік можливих спроб маніпуляцій з текстом

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		5
Інтервали		0
Мікропробіли		15
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		126

Обсяг знайдених подібностей

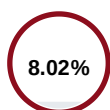
Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

КП 2

9706

Кількість слів

БДП

72790

Кількість символів